МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів»

здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня, ІІ курсу, групи ЕМРМ-24-1, спеціальності 051 «Економіка», освітня програма «Економіка міста та регіону»

підпис **Романюк Ірина Юріївна**

Науковий керівник:

підпис **Юр`єва Поліна Борисівна**
кандидат економічних наук, доцент

Керівник освітньо-професійної програми:

підпис **Скорик Марина Олегівна**
кандидат економічних наук, доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес аналітики, протокол від «12» 01 2026 р. № 7

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

підпис

Ірпінь – 2026

Реєстрація № 82 21.01.26. О.Ж.
номер дата підпис завідувача лабораторії

Результат перевірки до захисту, на доопрацювання 20.01.26 дата ініціали, прізвище наукового

Результат захисту 95 оцінка 3.02.26р. дата захисту

Голова комісії підпис І.В. Охрімєнко ініціали, прізвище

Члени комісії підпис М.О. Скорик ініціали, прізвище

підпис Т.М. Пламок ініціали, прізвище

підпис П.К. Юрєва ініціали, прізвище

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	30		16.01.26.
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	48		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	22		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	47		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	95		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
95	A	5	3.02.26	Охтименко Т. Скорик М. Толкунов Т. Юрєва П. Пелешук М.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

факультет **податкової справи, обліку та аудиту**
Кафедра **економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики**
Спеціальність **051 «Економіка»**
Освітня програма **«Економіка міста та регіону»**

Затверджую
Завідувач кафедри
_____ **М.О. Скорик**
«23» 10 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти
РОМАНЮК ІРИНИ ЮРІЇВНИ

1. *Тема кваліфікаційної роботи*: «Залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів», затверджена наказом ректора від «02» 12 2024 № 1798.

2. *Строк здачі закінченої роботи:* «16» 01 2026 р.

3. *Мета роботи:* обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України.

Об'єкт дослідження: процес залучення іноземних інвестицій в економіку постраждалих регіонів України.

Предмет дослідження: економічні механізми, інструменти та умови забезпечення ефективного залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктурних об'єктів.

4. *Вихідні дані до роботи*: сукупність статистичних даних, офіційних звітів державних органів та міжнародних інституцій, а також аналітичних матеріалів, що відображають стан інвестиційного процесу в Україні та окремих регіонах.

5. *Перелік графічного матеріалу:* 4 таблиці, 6 рисунків, 2 додатки.

6. *Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ; Сутність, класифікація та форми іноземних інвестиці; Роль іноземних інвестицій у

повоєнному відновленні інфраструктури постраждалих регіонів; Методичні до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфрас постраждалих регіонів; АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИ ПРОЦЕСІВ У ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ; Характеристика р та потреб у відновленні інфраструктури в постраждалих регіонах Регіональна динаміка та структура іноземних інвестицій в Україні в умов Проблеми та бар'єри залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА ПРАКТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ЗАЛУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУ ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк викон етапів робо	
		за планом	*фа*
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 23.10.2024	23
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику	До 15.04.2025	15
2.1	перший розділ	До 15.04.2025	15
2.2	другий розділ	До 27.06.2025	27
2.3	третій розділ	До 25.11.2025	25
2.4	вступ і висновки	До 09.01.2026	09
3	Попередній захист роботи	20.01.2026	20
4	Отримання відгуку керівника роботи	До 16.01.2026	16
5	Отримання зовнішньої рецензії	20.01.2026	20
6	Допуск до захисту завідувача кафедри	21.01.2026	21
7	Захист кваліфікаційної роботи	06.02.2026	06

8. Дата видачі завдання: «23» 10 2024 р.

9. Керівник кваліфікаційної роботи _____ Ю'єва Д.Б.
(підпис) ініціали, пр

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ Сторік М.О.
(підпис) ініціали, пр

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Ясенчук Т.Ю.
(підпис) ініціали, пр

АНОТАЦІЯ

«Залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів»

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України.

Завданнями роботи є аналіз сутності, класифікації та форм інвестицій, оцінка їх ролі у відновленні інфраструктури, дослідження регіональної динаміки інвестицій та визначення проблем і бар'єрів залучення капіталу.

Предметом дослідження є економічні механізми та умови ефективного залучення іноземного капіталу.

Об'єктом дослідження виступає процес інвестування в економіку постраждалих регіонів України.

Базою дослідження є макроекономічні показники, статистичні дані та аналітичні матеріали державних органів і міжнародних інституцій.

За результатами дослідження сформульовано пропозиції щодо стратегічних напрямів і методів залучення інвестицій.

Одержані результати можуть бути використані органами влади, фінансовими інституціями та міжнародними партнерами для планування післявоєнного відновлення.

Кваліфікаційна робота містить 73 сторінки, 4 таблиці, 6 рисунків, список використаних джерел з 48 найменувань, 2 додатки.

Ключові слова: іноземні інвестиції, відновлення інфраструктури, постраждалі регіони, стратегічні напрями, економічне відновлення, бар'єри інвестування, ефективність інвестицій.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025 р.

Рік захисту роботи: 2026 р.

ABSTRACT

«Attracting foreign investment to restore infrastructure in affected regions»

The aim of this work is to substantiate the theoretical foundations and develop practical recommendations for attracting foreign investment to restore infrastructure in affected regions of Ukraine.

The tasks of the work are to analyse the essence, classification and forms of investment, assess their role in infrastructure restoration, study regional investment dynamics and identify problems and barriers to attracting capital.

The subject of the study is the economic mechanisms and conditions for the effective attraction of foreign capital.

The object of the study is the process of investing in the economy of affected regions of Ukraine.

The research is based on macroeconomic indicators, statistical data and analytical materials from government agencies and international institutions.

Based on the results of the research, proposals for strategic directions and methods of attracting investment have been formulated.

The results can be used by authorities, financial institutions and international partners to plan post-war recovery.

The qualifying work contains 73 pages, 4 tables, 6 illustrations, a list of 48 references, and 2 attachments.

Keywords: foreign investment, infrastructure restoration, affected regions, strategic directions, economic recovery, investment barriers, investment efficiency.

Year of qualification work completion: 2025.

Year of thesis defence: 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП **9**

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ **12**

1.1. Сутність, класифікація та форми іноземних інвестицій 12

1.2. Роль іноземних інвестицій у повоєнному відновленні інфраструктури постраждалих регіонів 19

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів 24

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ **28**

2.1. Характеристика руйнувань та потреб у відновленні інфраструктури в постраждалих регіонах України 28

2.2. Регіональна динаміка та структура іноземних інвестицій в Україні в умовах війни 37

2.3. Проблеми та бар’єри залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони України 58

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА ПРАКТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ **65**

ВИСНОВКИ **70**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ **73**

ДОДАТКИ **80**

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах воєнних дій та масштабних руйнувань перед Україною постало складне завдання – відновлення інфраструктури, забезпечення сталого розвитку регіонів і відновлення економічної активності на постраждалих територіях. Для цього необхідні значні фінансові ресурси, які неможливо повністю забезпечити лише за рахунок внутрішніх джерел. У цьому контексті особливе значення набуває залучення іноземних інвестицій, які можуть забезпечити фінансування процесів відбудови, технологічне оновлення, створення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності місцевих підприємств та інтеграцію України у світову економіку.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю розробки ефективних стратегій економічного відновлення, формування інвестиційно привабливого середовища та мінімізації ризиків для іноземних інвесторів у постконфліктний період.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Проблематика залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони України активно досліджується сучасними науковцями. Зокрема, Віблий П. та Корнійчук Ю. аналізують складнощі інвестування в умовах війни, Савченко М.В. та Степанюк В.Л. оцінюють перспективи повоєнного відновлення, а Грамотнієв В. висвітлює регіональні особливості розподілу прямих іноземних інвестицій. Павлова М.Д. та Єфімова Г. досліджують ефективність міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад, а Філіпішина Л.М. звертає увагу на проблеми залучення капіталу на місцях.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

– розкрити сутність іноземних інвестицій, здійснити їх класифікацію та озарактеризувати їх основні форми;

– визначити роль іноземних інвестицій у повоєнному відновленні інфраструктури постраждалих регіонів;

– дослідити методичні підходи до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів;

– надати характеристику характеру руйнувань та визначити потребу у відновленні інфраструктури в постраждалих регіонах України;

– проаналізувати регіональну динаміку та структуру іноземних інвестицій в Україні в умовах війни;

– визначити проблеми та бар'єри залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони України;

– обгрунтвати стратегічні напрями та розробити практичні механізми залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України.

Об'єктом дослідження є процес залучення іноземних інвестицій в економіку постраждалих регіонів України.

Предметом дослідження є економічні механізми, інструменти та умови забезпечення ефективного залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктурних об'єктів.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечує всебічне вивчення проблем залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України. У розділі 1 використано порівняння, аналіз і синтез, абстрагування та аналогії для визначення сутності, класифікації та форм інвестицій, оцінки їх ролі у повоєнному відновленні та наочного подання матеріалу за допомогою графічного методу. У розділі 2 застосовано статистичний аналіз, метод порівняння та графічний метод для характеристики масштабів руйнувань, потреб у відновленні та динаміки іноземних інвестицій. У розділі 3 використано системний аналіз, аналіз і синтез для розробки пропозицій і практичних механізмів ефективного залучення капіталу.

Базою дослідження є сукупність статистичних даних, офіційних звітів державних органів та міжнародних інституцій, а також аналітичних матеріалів, що відображають стан інвестиційного процесу в Україні та окремих регіонах. До бази досліджень включено дані Національного банку України, Міністерства економіки, Київської школи економіки, статистичні матеріали щодо руйнувань та потреб відновлення інфраструктури, а також інформацію про надходження та динаміку іноземних інвестицій у різних регіонах країни.Новизна одержаних результатів. Наукова новизна полягає у розробленні концептуальної моделі залучення іноземних інвестицій до післявоєнного відновлення регіонів, яка враховує ризики, інституційні особливості та потреби місцевих громад.

Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні регіональної моделі аналізу інвестиційних потоків, виокремленні проблем та бар'єрів залучення капіталу у постраждалі регіони, а також у розробленні методичних підходів до оцінки ефективності залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження були представлені та обговорені у 4 науково-методичних працях загальним обсягом 21,43 д.а. (особистий внесок 17,76 д.а.), присвячених економічному розвитку та післявоєнному відновленню України, серед них: 2 Міжнародні науково-практичні конференції «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики» (особистий внесок 4,2 д.а.), «Фінансово-управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних рішень» (особистий внесок 3 д.а.), а також 2 наукові видання «Грааль Науки» (одна одноосібна – 6,9 д.а., друга у співавторстві – особистий внесок 3,66 д.а.). Дані апробації підтверджують практичну значущість та наукову обґрунтованість висновків і пропозицій, викладених у роботі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

1.1. Сутність, класифікація та форми іноземних інвестицій

В умовах глобалізації світової економіки та зростання взаємозалежності національних господарських систем іноземні інвестиції набувають визначального значення як чинник економічного розвитку, структурної модернізації та підвищення конкурентоспроможності країн і регіонів.

Для України, особливо в контексті повоєнного відновлення та відбудови інфраструктури постраждалих регіонів, залучення іноземного капіталу виступає не лише джерелом фінансових ресурсів, а й важливим інструментом трансферу технологій, управлінського досвіду та інституційних практик. За таких умов актуалізується необхідність ґрунтовного теоретичного осмислення сутності іноземних інвестицій, їх економічної природи, основних класифікаційних ознак і форм реалізації, що дозволяє сформувати методологічне підґрунтя для аналізу ролі міжнародного капіталу у відновленні та сталому розвитку регіональних економічних систем. Світова практика (зокрема досвід США та країн ЄС) підтверджує, що саме міжнародний капітал відіграє ключову роль у трансформації регіональних господарських систем. На мезорівні іноземні інвестиції сприяють технічному переоснащенню підприємств та впровадженню інновацій у місцеву інфраструктру.

Інвестиції становлять надзвичайно актуальне явище в економіці на всіх її рівнях, зокрема на макрорівні, оскільки будь-яка економічна діяльність потребує фінансування та інвестиційних вкладень.

Існують різні трактування поняття «інвестиції», що відображають множинність підходів до розуміння їх економічної сутності. Це значною мірою зумовлено економічною еволюцією, специфікою окремих етапів історико-

економічного розвитку та пануючих форм і методів господарювання [27] (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні характеристики інвестицій, які формують їхню сутність

Джерело:сформовано автором на основі [27, с. 5]

Досліджуючи теоретичні засади категорії «інвестиції», слід зазначити, що дане поняття (від лат. Investio – «одягаю») передбачає вкладення коштів у різні сектори економіки та виступає складовою ефективного та стабільного розвитку держави [7].

Інвестиції займають друге місце після споживання у структурі сукупних витрат макроекономіки. У рамках макроекономічної теорії їх класифікують на три основні групи: інвестиції в основний капітал, у житлове будівництво та у накопичення запасів. Інвестиції в основний капітал охоплюють вкладення у виробничі фонди, обладнання та машини, що забезпечує модернізацію підприємств і розвиток виробничого потенціалу. Інвестиції у житлове будівництво спрямовані на збільшення житлового фонду та створення умов для поліпшення соціально-економічної інфраструктури. Інвестиції на збільшення

запасів відображають накопичення сировини, напівфабрикатів та готової продукції, що належать підприємствам, і слугують резервом для стабільності виробничих процесів. Така класифікація дозволяє комплексно оцінювати роль інвестицій у забезпеченні економічного розвитку як на національному, так і на регіональному рівні [10;8].

На загальноекономічному рівні інвестиції виступають ключовим чинником забезпечення розширеного відтворення національної економіки, реалізації структурних зрушень та модернізації господарського комплексу країни. Вони створюють фінансову основу для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках, а також сприяють вирішенню актуальних соціально-економічних проблем, зокрема зменшенню рівня безробіття, покращенню екологічної ситуації, розвитку системи охорони здоров'я та освіти, що в сукупності формує передумови сталого економічного зростання [27].

На мікроекономічному рівні інвестиційна діяльність є визначальним інструментом розвитку та забезпечення довгострокової стійкості суб'єктів господарювання. Залучення інвестицій дозволяє підприємствам здійснювати оновлення й модернізацію основних засобів, підвищувати технічний та технологічний рівень виробництва, стабілізувати фінансовий стан і зміцнювати конкурентні позиції на ринку. Крім того, інвестиції створюють умови для розвитку людського капіталу через підвищення кваліфікації персоналу та впровадження сучасних методів управління, що позитивно впливає на ефективність господарської діяльності підприємства[27].

Іноземні інвестиції виступають фундаментальним ресурсом розвитку регіональних економічних систем і одним із ключових чинників соціально-економічного зростання територій та міст в умовах глобалізації. Їх залучення забезпечує активізацію економічної діяльності як на регіональному рівні, так і на равні країни, сприяє модернізації виробничої бази, оновленню інфраструктури та підвищенню конкурентоспроможності регіонів як складових національної економіки. Іноземні інвестиції відкривають доступ до додаткових

фінансових ресурсів і сучасних технологій, необхідних для реалізації стратегій сталого розвитку, що супроводжується трансфером передових технологій та інноваційних рішень. Вагомим ефектом іноземного інвестування є розвиток людського капіталу завдяки поширенню нових знань, навичок і управлінських практик, а також стимулювання внутрішнього попиту шляхом створення робочих місць, зростання зайнятості та доходів населення. У результаті зменшується рівень безробіття, зростають надходження до місцевих бюджетів і підвищується купівельна спроможність населення, що комплексно посилює економічну стійкість та інвестиційну привабливість крайни та регіонів [7].

Сутність іноземних інвестицій полягає у вкладенні капіталу нерезидентами в економіку іншої держави з метою отримання доходу, збереження вартості активів або досягнення стратегічних економічних інтересів. Такі інвестиції можуть здійснюватися у різних формах і на різних умовах, що зумовлює необхідність їх ґрунтовного теоретичного осмислення.

Поняття іноземних інвестицій є багатогранним і в науковій літературі розглядається у трьох аспектах: економічному, правовому та інституційнальному. З економічної точки зору іноземні інвестиції відображають рух капіталу між країнами, який спрямовується у сфери виробництва, фінансів або послуг з метою отримання прибутку [17]. У правовому аспекті іноземні інвестиції розглядаються як майнові та немайнові цінності, що вкладаються іноземними суб’єктами господарювання відповідно до законодавства країни-реципієнта. Водночас з позиції міжнародної економіки іноземні інвестиції є формою міжнародного руху факторів виробництва, що сприяє глибшій інтеграції національних економік у світову систему.

Науковці трактуєть іноземні інвестиціх по-різному, в залежності від вихідних, базових змістовних компонентів. Зокрема А. А. Пересада [21] розглядає як залучення зовнішніх ресурсів для модернізації виробничої бази. У свою чергу В. Г. Федоренко[32] акцентує увагу на довгостроковому характері вкладень цільовій спрямованому на отримання підприємницького доходу.

Нормативне підґрунтя терміну закріплено в Законі України «Про режим іноземного інвестування»[24], де іноземні інвестиції визначено як цінності, що вкладаються іноземними суб`єктами в об`єкти діяльності для одержання прибутку або соціального ефекту[24].

У контексті розвитку постраждалих регіонів, іноземне інвестування слід трактувати не лише як рух капіталу, а як інструмент повоєнного відновлення та структурної перебудови економік міст. Це доволяє забезпечити трансфер технологій та підвищити конкурентоспроможність конкретних територіальних громад.

Сутність іноземних інвестицій тісно пов’язана з мотивацією інвесторів та економічними умовами країн, у які спрямовується капітал. Основними мотивами здійснення іноземних інвестицій виступають прагнення до розширення ринків збуту, зниження виробничих витрат, доступу до природних ресурсів, використання кваліфікованої або дешевшої робочої сили, а також мінімізації ризиків шляхом диверсифікації активів. Для країн-реципієнтів іноземні інвестиції є джерелом фінансових ресурсів, інновацій і управлінського досвіду, що сприяє структурним перетворенням економіки та підвищенню рівня зайнятості.

Іноземні інвестиції різноманітні, що зумовлює необхідність їх класифікації за різними критеріями, які відображають їх економічну природу, способи вкладення капіталу та рівень контролю інвестора над об’єктом інвестування. Одним із найбільш поширених підходів є поділ іноземних інвестицій за формою участі інвестора в управлінні підприємством. У цьому контексті розрізняють інвестиції, що забезпечують безпосередній вплив інвестора на господарську діяльність, та інвестиції, які мають переважно фінансовий характер і не передбачають активної участі в управлінні. Такий поділ є важливим для аналізу впливу іноземного капіталу на економічний розвиток і національну безпеку держави [30].

Іншим важливим критерієм класифікації іноземних інвестицій є термін їх здійснення, який дозволяє розрізняти довгострокові та короткострокові

вкладення капіталу. Довгострокові інвестиції зазвичай спрямовуються у реальний сектор економіки та пов’язані зі створенням або модернізацією виробничих потужностей. Вони мають стійкий характер і сприяють формуванню довготривалих економічних зв’язків між країнами. Короткострокові інвестиції, навпаки, орієнтовані на швидке отримання доходу та часто пов’язані з операціями на фінансових ринках, що робить їх більш чутливими до змін економічної кон’юнктури.

Значущим є також поділ іноземних інвестицій за об’єктами вкладення капіталу. У цьому випадку інвестиції можуть спрямовуватися у матеріальні активи, такі як підприємства, будівлі, обладнання та інфраструктурні об’єкти, або у фінансові інструменти, включаючи акції, облігації та інші цінні папери. Окрему групу становлять інвестиції в нематеріальні активи, зокрема права інтелектуальної власності, торговельні марки, ліцензії та ноу-хау. Така форма інвестування набуває дедалі більшого значення в умовах розвитку економіки знань і цифрових технологій[30].

Окрім поділу за об`єктами, фундаментальне значення для розвитку мезоекономічних систем має класифікація іноземних інвестицій за ступенем впливу на управління підприємством та стратегічною метою владення капіталу. У цьому контексті ключовим є розмежування прямих та портфельних інвестицій[30].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) забезпечують не лише приплив фінансових ресурсів, а й дають змогу інвестору брати безпосередню участь у стратегічному менеджменті об’єктів на рівні регіону. Вони сприяють трансферу технологій, впровадженню інноваційних управлінських практик та розвитку місцевої економіки. ПІІ визначаються як вкладення суб’єкта однієї країни у бізнес або корпорацію іншої країни з метою формування стійкого довгострокового інтересу. Саме наявність тривалого інтересу відрізняє прямі іноземні інвестиції від портфельних, де інвестори володіють іноземними цінними паперами на пасивній основі. Прямі іноземні інвестиції можуть здійснюватися шляхом набуття контролю над підприємством, створення нового

бізнесу або розширення вже існуючого бізнесу за кордоном, що робить їх ключовим інструментом розвитку регіонів і стимулювання інноваційної активності [17].

Натомість портфельні іноземні інвестиції, що мають переважно фінансовий характер, орієнтовані на отримання швидкого доходу на фондових ринках і не передбачають операційного контролю. Вони являють собою вкладення капіталу в цінні папери іноземних емітентів з метою отримання доходу у вигляді дивідендів або відсотків. На відміну від прямих інвестицій, портфельні інвестиції не передбачають активної участі інвестора в управлінні підприємством і характеризуються вищою мобільністю. Водночас вони відіграють важливу роль у розвитку фінансових ринків, підвищенні їх ліквідності та інтеграції у світову фінансову систему, проте можуть створювати ризики фінансової нестабільності. Для постраждалих територій критично важливим є стимулювання саме прямих довгострокових вкладень, оскільки вони формують стабільні господарські зв`язки та є базою для повоєнного відновлення промислового потенціалу міст [11].

Важливим критерієм також виступає часовий горизонт інвестування. Короткостроковий капітал, як правило, є чутливим до поточної ринкової кон`юк тури та політичних ризиків. У той час як довгострокові іноземні інвестиції спрямовуються у реальний сектор економіки регіону (будівництво, інфраструктура, модернізація виробництва), що дозволяє забезпечити тривалий соціально-економічний ефект та створення нових робочих місць для населення територіальних громад.

Окреме місце серед форм іноземних інвестицій займають інші вкладення капіталу, які охоплюють кредити, позики та різні форми фінансової допомоги. Такі інвестиції часто здійснюються міжнародними фінансовими організаціями, іноземними банками або державними інституціями і можуть мати як комерційний, так і пільговий характер. Вони є важливим джерелом фінансування для країн, що розвиваються, особливо у періоди економічної нестабільності або структурних реформ.

В умовах сучасної економіки особливої актуальності набувають спільні підприємства як форма іноземних інвестицій, що передбачає об’єднання капіталу іноземних і національних партнерів. Така форма співпраці дозволяє поєднувати фінансові можливості інвестора з місцевими знаннями ринку та інституційного середовища. Спільні підприємства сприяють зменшенню інвестиційних ризиків, прискоренню адаптації іноземного капіталу до умов країни-реципієнта та розвитку коопераційних зв’язків між суб’єктами господарювання[11].

Отже, сутність іноземних інвестицій полягає у міжнародному русі капіталу, спрямованому на досягнення економічних і стратегічних цілей інвесторів та стимулювання розвитку країн-реципієнтів. Різноманітність підходів до класифікації та форм іноземних інвестицій відображає складність і багатовимірність цього економічного явища. Глибоке розуміння сутності, класифікації та форм іноземних інвестицій є необхідною умовою для формування ефективної інвестиційної політики держави та забезпечення сталого економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції.

1.2. Роль іноземних інвестицій у повоєнному відновленні інфраструктури постраждалих регіонів

Повоєнне відновлення України – це не лише процес відбудови зруйнованих об’єктів, а й глибока трансформація економічної системи, спрямована на створення стійкої, конкурентоспроможної та інноваційної економіки. Одним із ключових чинників, що визначатимуть темпи і якість цього процесу, є залучення іноземних інвестицій. Іноземний капітал має стати важливим джерелом фінансових ресурсів, технологій, управлінських компетенцій та міжнародного досвіду, необхідних для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів [48].

В умовах значних руйнувань транспортної, енергетичної, комунальної та соціальної інфраструктури внутрішніх ресурсів держави недостатньо для

швидкого відновлення. Залучення іноземних інвесторів дає можливість забезпечити не лише додаткові фінансові потоки, а й запровадити сучасні стандарти проєктного менеджменту, прозорості та ефективності використання коштів. Іноземні інвестиції можуть виступати каталізатором відновлення – прискорюючи реалізацію інфраструктурних проєктів, створюючи нові робочі місця та стимулюючи розвиток суміжних галузей економіки[37].

Узагальнену роль іноземних інвестицій у повоєнному відновленні інфраструктури постраждалих регіонів України подано на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Роль іноземних інвестицій у повоєнному відновленні інфраструктури регіонів України

Джерело: узагальнено автором на основі [48; 37; 45; 36]

Повоєнне відновлення інфраструктури постраждалих регіонів є одним із найскладніших і водночас найважливіших завдань для будь-якої держави, що зазнала масштабних руйнувань унаслідок збройного конфлікту. Інфраструктура становить основу економічного, соціального та гуманітарного життя суспільства, оскільки саме вона забезпечує функціонування транспорту, енергетики, зв’язку, житлово-комунального господарства, систем охорони

здоров’я та освіти. Руйнування цих елементів не лише ускладнює повернення до нормального життя, але й створює довгострокові бар’єри для економічного зростання, інвестиційної привабливості та соціальної стабільності. У такому контексті іноземні інвестиції відіграють ключову роль, оскільки вони здатні забезпечити необхідні фінансові ресурси, технології та управлінський досвід, яких часто бракує країнам у повоєнний період[47].

Після завершення бойових дій державний бюджет зазвичай перебуває під значним тиском через скорочення податкових надходжень, зростання соціальних витрат і необхідність обслуговування боргових зобов’язань. Внутрішні фінансові ресурси не можуть повною мірою покрити потреби масштабної реконструкції, що зумовлює потребу у залученні зовнішнього капіталу. Іноземні інвестиції в цьому сенсі виступають не лише джерелом фінансування, але й інструментом інтеграції постраждалих регіонів у глобальні економічні процеси. Вони сприяють активізації ділової активності, створенню нових робочих місць і формуванню передумов для сталого розвитку на довгострокову перспективу[36].

Особливе значення іноземні інвестиції мають для відновлення транспортної інфраструктури, яка є критично важливою для забезпечення мобільності населення та логістики товарів. Зруйновані дороги, мости, залізничні вузли та порти унеможливлюють нормальне функціонування економіки та ускладнюють доставку гуманітарної допомоги. Участь іноземних інвесторів у проєктах з реконструкції транспортних коридорів дозволяє не лише швидше відновити зруйновані об’єкти, але й модернізувати їх відповідно до сучасних стандартів безпеки та ефективності. Це, своєю чергою, підвищує конкурентоспроможність регіонів і сприяє залученню нових інвестицій у суміжні галузі[43].

Не менш важливою є роль іноземних інвестицій у відновленні енергетичної інфраструктури. Військові конфлікти часто супроводжуються руйнуванням електростанцій, ліній електропередач, газо- та нафтопроводів, що призводить до дефіциту енергоресурсів і зниження якості життя населення.

Іноземні інвестори, особливо великі міжнародні енергетичні компанії та фінансові інституції, мають можливість вкладати кошти у відновлення та модернізацію енергетичних об’єктів із використанням новітніх технологій. У багатьох випадках це відкриває шлях до розвитку відновлюваних джерел енергії, що сприяє підвищенню енергетичної безпеки та зменшенню залежності від традиційних ресурсів[38].

Важливим аспектом залучення іноземних інвестицій є їхній вплив на відновлення житлової та соціальної інфраструктури. Руйнування житлового фонду, лікарень, шкіл і громадських будівель має серйозні соціальні наслідки, оскільки безпосередньо впливає на добробут і безпеку населення. Іноземні інвестори можуть брати участь у проєктах державно-приватного партнерства, спрямованих на будівництво нового житла, модернізацію медичних закладів та освітніх установ. Завдяки цьому відновлення відбувається швидше та якісніше, а впровадження сучасних стандартів будівництва й управління підвищує довгострокову ефективність використання інфраструктурних об’єктів[48].

Окрім фінансового аспекту, іноземні інвестиції відіграють важливу роль у трансфері технологій і знань. У повоєнний період країни часто стикаються з дефіцитом кваліфікованих кадрів через міграцію населення та втрати людського потенціалу. Іноземні компанії, інвестуючи у відновлення інфраструктури, приносять із собою сучасні управлінські практики, інноваційні технічні рішення та досвід реалізації складних проєктів у різних країнах світу. Це сприяє підвищенню кваліфікації місцевих спеціалістів і формуванню нових професійних стандартів, що має позитивний ефект для всієї економіки[38].

Водночас залучення іноземних інвестицій у повоєнне відновлення пов’язане з низкою викликів і ризиків. Інвестори зазвичай оцінюють політичну стабільність, рівень безпеки, якість інституцій та правову захищеність капіталу. У постконфліктних регіонах ці чинники часто залишаються проблемними, що може стримувати притік іноземного капіталу. Тому важливою умовою успішного залучення інвестицій є проведення структурних реформ, спрямованих на зміцнення верховенства права, боротьбу з корупцією та

забезпечення прозорості прийняття рішень. Держава відіграє ключову роль у створенні сприятливого інвестиційного клімату, надаючи гарантії та стимули для іноземних інвесторів[46].

Крім того, необхідно враховувати соціальний вимір іноземних інвестицій у відновлення інфраструктури. Проєкти реконструкції мають відповідати потребам місцевого населення та сприяти зменшенню соціальної нерівності. Надмірна орієнтація лише на економічну вигоду може призвести до ігнорування соціальних і екологічних наслідків, що в довгостроковій перспективі здатне викликати напруження в суспільстві. Саме тому важливо забезпечити баланс між інтересами інвесторів, держави та громад, залучаючи місцевих жителів до процесу планування й реалізації проєктів[45].

У підсумку можна стверджувати, що іноземні інвестиції є невід'ємним елементом повоєнного відновлення інфраструктури постраждалих регіонів. Вони забезпечують необхідні фінансові ресурси та сприяють технологічній модернізації об'єктів, що є передумовою для стабілізації територіальних громад. Регіональне використання іноземного капіталу дозволяє відбудувати зруйноване та сформувати основи для створення нової, конкурентоспроможної економіки регіонів, яка орієнтована на європейські стандарти якості життя, енергозбереження та інноваційний розвиток.

Водночас важливо враховувати трансформацію галузевої структури регіонів в умовах війни. Окремі сектори економіки, зокрема оборонно-промисловий комплекс та сфера безпекових технологій, отримують додаткові імпульси для розвитку через зростання внутрішніх проблем, що створює нові ніші для іноземних партнерів. Регіональне використання інвестиційного капіталу в таких умовах дозволяє перетворити процес відбудови на глибоку модернізацію територіальних громад, забезпечуючи їхню стійкість та довгостроковий інноваційний розвиток.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів

Відновлення інфраструктури постраждалих регіонів у повоєнний період є комплексним та багатофакторним процесом, який вимагає значних фінансових ресурсів, ефективних управлінських підходів та чітко визначених пріоритетів розвитку. У сучасних умовах особливого значення набуває залучення іноземного капіталу, який здатний компенсувати дефіцит внутрішніх інвестиційних ресурсів та забезпечити доступ до передових технологій і міжнародного досвіду. Водночас масштабність і складність інфраструктурних проєктів зумовлюють необхідність застосування науково обґрунтованих методичних підходів до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу, оскільки лише кількісні показники обсягу інвестицій не дозволяють повною мірою визначити їх реальний соціально-економічний ефект [43].

Оцінка ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктури має ґрунтуватися на комплексному підході, який враховує економічні, соціальні, фінансові та інституційні аспекти інвестиційної діяльності. Інфраструктурні проєкти, особливо в постраждалих регіонах, характеризуються тривалими строками реалізації, високим рівнем ризику та значним впливом на розвиток територій. У зв’язку з цим традиційні методи оцінки інвестицій, орієнтовані виключно на фінансові результати, потребують доповнення іншими аналітичними інструментами, здатними відобразити багатовимірний характер впливу іноземного капіталу[9].

Методичні підходи до оцінки ефективності іноземних інвестицій у відновлення інфраструктури формуються на перетині інвестиційного аналізу, регіональної економіки та теорії сталого розвитку. В економічному сенсі ефективність визначається як співвідношення між досягнутими результатами та витраченими ресурсами, однак у випадку інфраструктурних проєктів результати часто мають непрямий і відкладений характер. Наприклад, відновлення транспортної або енергетичної інфраструктури не завжди

приносить миттєвий фінансовий прибуток, але створює умови для пожвавлення економічної активності, зростання зайнятості та підвищення якості життя населення[18].

Фінансові методи оцінки ефективності залучення іноземного капіталу залишаються важливою складовою аналітичного процесу, оскільки дозволяють визначити доцільність реалізації конкретних інфраструктурних проєктів з позиції інвестора. Вони ґрунтуються на аналізі грошових потоків, рівня прибутковості та строків окупності вкладених коштів. У контексті відновлення постраждалих регіонів застосування таких методів ускладнюється нестабільністю економічного середовища, високими політичними та безпековими ризиками, а також складністю прогнозування майбутніх доходів. Тому фінансова оцінка ефективності повинна поєднуватися з аналізом ризиків і використанням сценарного підходу, який дозволяє враховувати різні варіанти розвитку подій[23].

Разом із фінансовими показниками важливу роль відіграють економічні методи оцінки, спрямовані на визначення впливу іноземного капіталу на розвиток регіональної економіки в цілому. Такі підходи дозволяють оцінити мультиплікативний ефект інфраструктурних інвестицій, що проявляється у зростанні обсягів виробництва, розширенні підприємницької діяльності та збільшенні податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. У постраждалих регіонах відновлення інфраструктури за участю іноземного капіталу часто стає каталізатором структурних змін, сприяючи диверсифікації економіки та підвищенню її стійкості до зовнішніх шоків[19].

Соціальна складова оцінки ефективності залучення іноземного капіталу набуває особливої актуальності у процесі повоєнного відновлення. Інфраструктурні проєкти безпосередньо впливають на рівень зайнятості, доступ населення до базових послуг і загальну соціальну стабільність у регіонах. Методичні підходи, орієнтовані на соціальну ефективність, дозволяють оцінити ступінь поліпшення умов життя населення, скорочення соціальної нерівності та сприяння поверненню внутрішньо переміщених осіб. У цьому контексті

ефективність іноземного капіталу не обмежується економічними показниками, а розглядається через призму довгострокових соціальних результатів[18].

Важливим елементом методичних підходів до оцінки ефективності є інституційний аналіз, який передбачає вивчення впливу іноземного капіталу на розвиток управлінських практик і державних інститутів. Участь іноземних інвесторів у відновленні інфраструктури часто супроводжується впровадженням сучасних стандартів управління проєктами, прозорих процедур закупівель і контролю якості. Оцінка ефективності в цьому аспекті дозволяє визначити, наскільки залучення іноземного капіталу сприяє підвищенню інституційної спроможності регіонів і формуванню сприятливого інвестиційного клімату в майбутньому[18].

Окремої уваги заслуговує екологічний вимір оцінки ефективності інфраструктурних інвестицій. Відновлення постраждалих регіонів створює можливість не лише відтворення зруйнованих об’єктів, але й переходу до більш екологічно безпечних і енергоефективних рішень. Методичні підходи, що враховують екологічну ефективність, дозволяють оцінити вплив іноземного капіталу на зменшення негативного навантаження на довкілля, раціональне використання ресурсів і розвиток відновлюваних джерел енергії. Такий підхід відповідає концепції сталого розвитку та підвищує довгострокову цінність інфраструктурних проєктів[15].

Комплексна оцінка ефективності залучення іноземного капіталу передбачає поєднання кількісних і якісних методів аналізу. Кількісні показники дозволяють виміряти фінансові та економічні результати, тоді як якісні методи спрямовані на оцінку інституційних змін, рівня довіри інвесторів і соціального впливу проєктів. У постраждалих регіонах, де статистична інформація може бути обмеженою або неповною, якісні методи набувають особливої ваги, оскільки дозволяють врахувати специфіку місцевих умов і суб’єктивні чинники розвитку[23].

Методичні підходи до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу мають також враховувати довгостроковий характер інфраструктурних

інвестицій. Результати таких проєктів часто проявляються поступово, у вигляді покращення інвестиційного клімату, зростання довіри до регіону та підвищення його інтеграції у національні й міжнародні економічні процеси. Тому оцінка ефективності не повинна обмежуватися короткостроковими показниками, а має здійснюватися з урахуванням стратегічних цілей регіонального розвитку.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що методичні підходи до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів повинні мати комплексний і міждисциплінарний характер. Поєднання фінансових, економічних, соціальних, інституційних та екологічних аспектів дозволяє сформувати об’єктивне уявлення про реальні результати інвестиційної діяльності. Такий підхід є необхідною умовою для підвищення результативності державної політики у сфері залучення іноземного капіталу та забезпечення сталого відновлення регіонів, що зазнали значних руйнувань унаслідок кризових і воєнних подій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

2.1. Характеристика руйнувань та потреб у відновленні інфраструктури в постраждалих регіонах України

Повномасштабна військова агресія проти України призвела до безпрецедентних за масштабами руйнувань інфраструктури, що суттєво вплинуло на соціально-економічний розвиток держави та якість життя населення. У наслідок бойових дій значних пошкоджень зазнали транспортна, енергетична, комунальна, промислова та соціальна інфраструктура багатьох регіонів, особливо на сході, півдні та півночі країни. Масштаби втрат охоплюють як матеріальні ресурси, так і людський потенціал, що формує серйозні виклики для повоєнного відновлення. За оцінкою KSE Institute, обсяг прямих збитків, заподіяних інфраструктурі України внаслідок повномасштабної російської агресії, досяг приблизно 170 мільярдів доларів США станом на листопад 2024 року, що демонструє зростання на 12,6 мільярда доларів порівняно з початком цього ж року[1] (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна оцінка прямих збитків інфраструктури станом на листопад 2024 року

Тип майна	Оцінка прямих втрат, млрд. дол. США	Частка, %	Оцінка попередня, млрд. дол. США	Динаміка, %
1	2	3	4	5
Житлові будівлі	60,0	35,30	58,9	1,90
Інфраструктура	38,5	22,70	36,8	4,60
Енергетика	14,6	8,60	10	46,00
Активи підприємств, промисловість	14,4	8,50	13,1	9,90
АПК та земельні ресурси	10,3	6,10	10,3	0,00
Освіта	7,3	4,30	6,8	8,80
Лісовий фонд	4,5	2,70	4,5	0,00
Охорона здоров'я	4,3	2,50	3,1	32,30

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5
Культура, туризм, спорт	4,0	2,30	3,1	29,00
ЖКГ	3,5	2,00	3,5	0,00
Транспортні засоби	3,5	2,00	3,1	12,90
Торгівля	2,8	1,70	2,6	7,70
Цифрова інфраструктура	1,2	0,70	0,5	140,00
Адміністративні будівлі	0,8	0,40	0,5	60,00
Соціальна сфера	0,2	0,10	0,2	0,00
Фінансовий сектор	0,04	0,01	0,04	0,00
Всього	169,8	100	157,2	8,00

Джерело: *розраховано та складено автором за даними*[5]

Найбільшу частку цих збитків становлять втрати у житловому секторі – близько 60 млрд. дол. США, при цьому було зруйновано або пошкоджено 236000 житлових будівель, серед яких 209000 приватних будинків, 27000 багатоквартирних будівель та 600 гуртожитків. Крім того, у житлово-комунальному господарстві (наприклад, котельні та тепломережі) збитки оцінюються приблизно в 3,5 мільярда доларів [1]. Мільйони українців втратили житло або були змушені залишити свої домівки через руйнування будинків, пошкодження комунікацій та інженерних мереж. Найбільш значні руйнування спостерігаються в житловому фонді великих міст на сході країни, зокрема в Маріуполі, Харкові, Чернігові, Сіверськодонецьку, Рубіжному, Бахмуті, Мар'їнці, Лисичанську, Попасній, Ізюмі та Волновасі. Ілюстративно, у Сіверськодонецьку пошкоджено 90% житлових будівель, тоді як у Бахмуті та Мар'їнці практично відсутні об'єкти, що не зазнали руйнувань. Кількість ушкоджених житлових споруд, включно з багатоповерховими будинками та приватними домоволодіннями, продовжує зростати внаслідок активних бойових дій на територіях Харківської, Луганської, Донецької, Запорізької та Херсонської областей, а також через тимчасову окупацію частини українських земель і регулярні ракетні обстріли по всій території держави [5]. Відновлення житлового фонду є пріоритетним завданням держави, адже воно безпосередньо впливає на процесс повернення населення у звільнені регіони, нормалізацію соціального життя та економічну активність громад.

Однією з найуразливіших сфер є транспортна інфраструктура. Знищення мостів, доріг, залізничних колій, морських і річкових портів суттєво обмежило мобільність населення, ускладнило логістику постачання товарів, евакуацію людей та гуманітарну допомогу. У багатьох регіонах пошкоджено автомобільні магістралі державного значення, що перериває економічні зв'язки між областями та зменшує можливості для розвитку бізнесу. Загальний збиток транспортній інфраструктурі оцінюється приблизно у 38,5 мільярда доларів США. Зокрема, було пошкоджено або знищено понад 26 000 кілометрів автомобільних доріг, що становить близько 28,3 мільярда доларів США. Залізничній інфраструктурі завдано збитків на суму 4,3 мільярда доларів США, портовій – 0,85 мільярда доларів США, авіаційній галузі – 2 мільярди доларів США. Крім того, пошкодження 260 000 приватних автомобілів оцінюються у 2,2 мільярда доларів США [1]. Експертиза стану дорожнього покриття у деокупованих регіонах (Чернігівська, Київська, Сумська, Харківська області) підтвердила наявність значних руйнувань дорожнього полотна, спричинених пересуванням танків та іншої важкої військової техніки. Це вимагатиме повномасштабної реконструкції значної частини ушкоджених ділянок. Згідно з попередніми оцінками, рівень пошкодження доріг у цих районах сягає 95%, що в середньому становить близько 10% від загальної протяжності доріг у регіонах, які зазнали тимчасової окупації російськими військами або де велися (ведуться) активні бойові дії [5].

Прямі збитки, заподіяні портовій інфраструктурі та пов'язаним підприємствам, становлять приблизно 0,85 мільярда доларів. Ця оцінка включає як об'єкти морських портів, так і споруди внутрішнього водного транспорту, які зазнали руйнувань внаслідок військових дій. До загальної суми також включено збитки, спричинені портовій інфраструктурі в результаті аварії на Каховській ГЕС. Інтенсивність атак російських військ на порти значно зросла у 2023–2024 роках після припинення дії узгодженого з Росією зернового коридору. Лише в період з липня по жовтень 2024 року противник здійснив близько 60 нападів на порти Одеської області, унаслідок чого було знищено або

пошкоджено майже 300 інфраструктурних об’єктів, 177 транспортних засобів та 22 цивільних судна [5].

Найбільші збитки комунальному майну, до якого віднесено громадський транспорт, завдано на території Луганської та Донецької областей, а також у місті Харкові. Ворог застосовував важке озброєння для ударів по цивільній інфраструктурі, що призвело до втрати приблизно 60% парку громадського транспорту в Донецькій області та понад 70% – у Луганській області. В цих двох областях фактично повністю зруйнована галузь з надання послуг з перевезення пасажирів міським та приміським транспортом [6].

Інфраструктура житлово-комунального господарства, яка є ключовим компонентом систем життєзабезпечення населених пунктів, перетворилася на одну з цілей ракетних та артилерійських атак з боку РФ. Постійні обстріли та бойові дії робили неможливим або значно ускладнювали здійснення ремонтних робіт, що призвело до тривалого припинення функціонування систем теплопостачання та водопостачання. У низці міст мешканці досі позбавлені доступу до житлово-комунальних послуг та не мають належного забезпечення питною водою.

Зокрема, внаслідок пошкодження водопровідної мережі більшість районів міста Миколаєва тривалий час залишалися без централізованого водопостачання. Відновлення водогону стало можливим лише після звільнення Херсона у листопаді 2022 року; до того ж часу місто мало доступ лише до технічної води, тоді як питну воду доставляли з інших населених пунктів у пляшках. Крім того, значних руйнувань зазнала житлово-комунальна інфраструктура міст, які перебувають під інтенсивними артилерійськими обстрілами [6].

Сфера теплопостачання та водопостачання в містах зазнавала систематичних перебоїв, спричинених вимушеними відключеннями електроенергії та коливаннями напруги на обладнанні, що зумовило необхідність встановлення генераторів та прискорило знос активів.

Згідно з попередніми оцінками, було знищено понад 1947 погонних кілометрів водопровідних мереж, а 25 споруд для очищення води частково або повністю пошкоджено. Крім того, руйнуванням або пошкодженням піддалися 182 насосні станції водопостачання, найбільше з яких розташовано в Харківській, Луганській та Донецькій областях. Також було зруйновано або пошкоджено 159 свердловин, переважно в Харківській області [6].

Лабораторії, що займалися аналізом стану водопостачання в регіоні, також зазнали руйнувань або пошкоджень.

Попередні дані вказують на ушкодження приблизно трьох таких об'єктів. За оцінками, було пошкоджено понад 582 погонних кілометри каналізаційних мереж, а також частково або повністю зруйновано 183 каналізаційні насосні станції, більшість із яких знаходяться в Харківській області. Зруйнованими або пошкодженими також вважаються 51 каналізаційна очисна споруда [6].

Енергетичний сектор України зазнав суттєвих збитків, оцінених приблизно у 14,6 млрд доларів США, що пов'язано з повним знищенням ряду ключових генеруючих об'єктів, зокрема Каховської та Дніпровської ГЕС, а також пошкодженням інших елементів енергетичної інфраструктури [1]. Усі теплові електростанції на підконтрольних територіях, що належать до групи оператора ДТЕК, були піддані атакам, у результаті чого виведені з ладу енергоблоки Бурштинської та Ладижинської ТЕС (сукупною потужністю понад 4 ГВт). Значного руйнування зазнали об'єкти в Харківській області: практично повністю знищені Зміївська ТЕС ("Центренерго") та Харківська ТЕЦ-5. Крім того, фактично втрачено Трипільську ТЕС у Київській області. Підрив Каховської ГЕС у червні 2023 року спричинив прямі збитки щонайменше у 2 млрд доларів США. Також на тимчасово окупованих Російською Федерацією після 24 лютого 2022 року територіях розташовані низка теплових електростанцій (Вуглегірська, Запорізька, Курахівська та Луганська), тоді як Слов'янська ТЕС через свою близькість до лінії фронту постійно зазнає обстрілів з боку агресора. Крім того, внаслідок бойових дій та масованих обстрілів було частково пошкоджено або повністю знищено 925 котелень,

найбільша кількість яких розташована у Харківській, Київській, Чернігівській, Донецькій та Миколаївській областях. Частковою або повною руйнації зазнали 214 центральних теплових пунктів, а також понад 354 погонних кілометри теплових мереж [6].

Отже, енергетична інфраструктура зазнала масштабних ударів, що призвело до серйозних перебоїв у забезпеченні електроенергією, газом і теплом. Руйнування електропідстанцій, теплових та гідроелектростанцій, пошкодження ліній електропередач і газопроводів призвели до дестабілізації енергетичної системи країни. Особливо критичним стало питання відновлення об’єктів, що забезпечують електропостачання лікарень, водогонів, систем опалення та об’єктів оборонного значення.

Промислова інфраструктура також зазнала значних втрат. Зруйновані або пошкоджені виробничі потужності, склади, логістичні центри, промислові парки. У результаті скоротилися обсяги промислового виробництва, знизився рівень експорту, порушилися ланцюги постачання сировини й комплектуючих. У промисловості, будівництві та сфері послуг прямі збитки оцінюються приблизно в 14,4 млрд. дол. США, оскільки майже півтисячі великих і середніх підприємств були зруйновані або серйозно пошкоджені. Відновлення промислового потенціалу вимагає не лише реконструкції зруйнованих об’єктів, але й переосмислення їхньої структури з урахуванням нових технологічних та екологічних стандартів [1]. Найбільші збитки серед регіонів спостерігаються у Донецькій області, на яку припадає майже половина загального обсягу прямих втрат підприємств. Зокрема, було зруйновано три найбільші об’єкти з переліку уражених: ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь», ПрАТ «ММК ім. Ілліча» (обидва у Маріуполі) та ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод». Значні руйнування також зафіксовано у Харківській, Луганській та Київській областях [5]. У табл. 2.2 наведені дані щодо найбільш уражених промислових активів.

Таблиця 2.2

Найбільші уражені промислові активи

№	Підприємство	Галузь	Статус	Оцінка втрат, $ млн
1	ММК ім. Ілліча	Металургія	Зруйновано	2 385
2	Азовсталь	Металургія	Зруйновано	1 777
3	Мотор Січ	Машинобудування	Пошкоджено	450
4	Авдіївський коксохімічний завод	Коксохім	Зруйновано	414
5	Укртатнафта	Нафтопереробка	Зруйновано	405
6	Зоря - Машпроект	Машинобудування	Зруйновано	264
7	Українські енергетичні машини	Машинобудування	Пошкоджено	181
8	Філіп Морріс Україна	Виробництво цигарок	Зруйновано	154
9	Антонов	Авіабудування	Пошкоджено	151
10	ЛИНІК	Нафтопереробка	Зруйновано	126
11	Органік Сістемс	Харчова промисловість	Зруйновано	121
12	Новокраматорський машинобудівний завод	Машинобудування	Пошкоджено	113
13	Рубіжанський картонно-тарний комбінат	Виробництво паперу	Зруйновано	98
14	Миколаївський глиноземний завод	Металургія	Пошкоджено	97
15	Дніпроспецсталь	Металургія	Пошкоджено	87
16	Сандора	Харчова промисловість	Пошкоджено	82
17	Одеський нафтопереробний завод	Нафтопереробка	Пошкоджено	77
18	Одеський припортовий завод	Хімічна промисловість	Пошкоджено	77
19	Енергомашспецсталь	Машинобудування	Пошкоджено	76
20	Кока-Кола Беверіджіз Україна	Харчова промисловість	Пошкоджено	75
21	Сєвєродонецьке об'єднання "Азот"	Хімічна промисловість	Пошкоджено	70
22	Запорізький залізорудний комбінат	Добування руди	Лише запаси	65
23	Каховський завод електрозварювального устаткування	Машинобудування	Зруйновано	57
24	Фармак	Фармацевтика	Лише запаси	54
25	Шляхове будівництво "Альтком"	Будівництво	Пошкоджено	52
26	Куб-Газ	Добування газу	Зруйновано	50
27	Монделіс Україна	Харчова промисловість	Пошкоджено	48
28	Оптімусагро Трейд	Харчова промисловість	Пошкоджено	44
29	Харківський тракторний завод	Машинобудування	Зруйновано	42
30	Ветропак Гостомельський склозавод	Виробництва неметалічних матеріалів	Пошкоджено	42
31	Зевс Кераміка	Виробництва неметалічних матеріалів	Зруйновано	42

Джерело: складено автором на основі[6]

Сільськогосподарський сектор втратив близько 10,3 млрд. дол. США: знищено понад 130000 одиниць техніки, 4 мільйони тонн зерносховищ та 16000 гектарів багаторічних культур, а також 298000 гектарів лісів, пошкодження яких оцінюють у 4,5 млрд. дол. США [1].

Серйозних пошкоджень зазнали також об'єкти соціальної інфраструктури – школи, дитячі садки, лікарні, культурні установи. Частина закладів зруйнована повністю, інші потребують капітального ремонту. Це не лише ускладнює доступ населення до базових послуг, але й впливає на демографічну ситуацію, оскільки багато сімей не можуть повернутися до своїх громад без забезпечення належних умов для освіти та медичного обслуговування[1]. Пошкоджені об'єкти соціального захисту виявлено у місті Києві та в низці областей: Київській, Донецькій, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Сумській, Одеській, Харківській, Херсонській та Чернігівській. Зруйновані об'єкти соціальної інфраструктури розташовані в Луганській, Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях, а також у місті Києві. Майже половина прямих збитків у сфері охорони здоров'я сконцентрована в трьох регіонах – Донецькій, Миколаївській та Харківській областях [5].

Втрати в освітній сфері становлять близько 7,3 млрд. дол. США, що пов'язано з пошкодженням або руйнуванням понад 4000 навчальних закладів, а охорона здоров'я зазнала збитків на 4,3 млрд. дол. США через ушкодження 1554 медичних об'єктів[1]. Найбільші збитки від руйнувань та пошкоджень навчальних закладів зафіксовано в Донецькій, Харківській, Херсонській, Миколаївській, Дніпропетровській та Запорізькій областях. Водночас, у Волинській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях відсутні втрати, пов'язані з подібними руйнуваннями та пошкодженнями освітніх установ[5].

Також значні збитки зафіксовані у сферах культури, спорту та туризму – близько 4 млрд. дол. США внаслідок руйнування тисяч культурних, релігійних та спортивних об'єктів.

Цифрова інфраструктура і телекомунікації втратили близько 1,2 млрд. дол. США, оскільки мережі та базові станції зазнали серйозних пошкоджень, особливо на деокупованих територіях, де інколи рівень руйнувань сягав 100%[1].

Станом на листопад 2024 року найбільша частка прямих збитків припадає саме на прифронтові та окуповані області, які відповідають за понад 90% загальних втрат інфраструктури, що підкреслює саме регіональний та географічний характер руйнувань [1] (рис. 2.1).

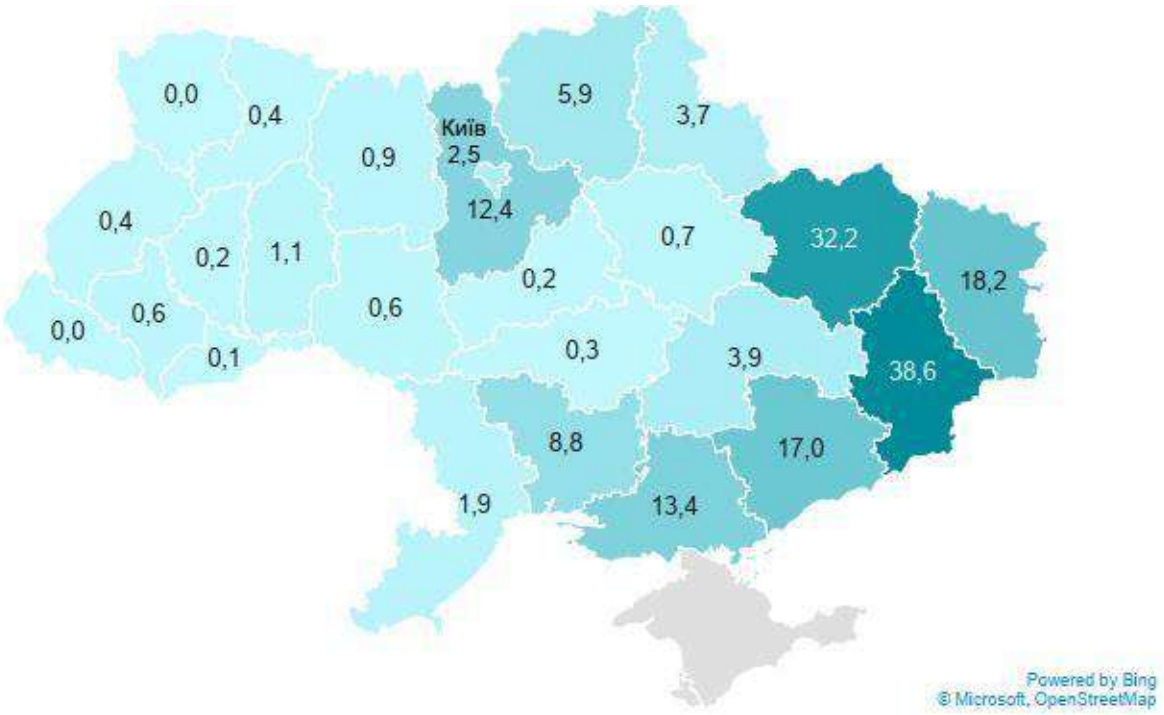

Рис. 2.1. Розподіл прямих втрат за областями станом на листопад 2024, млрд. дол. США

Джерело: складено за даними [5]

У регіонах, що зазнали найбільших руйнувань, сформувався комплексний дефіцит інфраструктурних послуг, що охоплює транспорт, енергетику, водопостачання, комунікації, освіту, охорону здоров'я та житло. Це створює загрозу соціальній стабільності, стримує повернення внутрішньопереміщених осіб і гальмує економічну активність. Водночас, саме ці регіони мають

найбільший потенціал для розвитку внаслідок масштабних інвестиційних проєктів, орієнтованих на відновлення.

Потреби у відновленні інфраструктури є надзвичайно різноплановими. Вони включають як короткострокові заходи – розмінування територій, відбудову мостів, відновлення електропостачання, так і довгострокові програми – модернізацію енергетичних систем, створення нових логістичних коридорів, будівництво інноваційних житлових комплексів, відновлення систем охороніздоров'я та освіти. Особливу увагу слід приділяти принципу «build back better» – відновленню не лише у попередньому вигляді, а з підвищенням стійкості, енергоефективності та екологічної безпеки об'єктів.

Таким чином, руйнування інфраструктури внаслідок війни мають комплексний характер і вимагають системного підходу до їх ліквідації. Відновлення має стати не просто процессом реконструкції, а можливістю для модернізації країни, підвищення її економічної ефективності та соціальної згуртованості. Реалізація цих завдань потребує значних фінансових ресурсів, зокрема за рахунок міжнародної допомоги та залучення іноземних інвестицій, а також ефективної координації між державними, місцевими та міжнародними інституціями.

2.2. Регіональна динаміка та структура іноземних інвестицій в Україні в умовах війни

Регіональна динаміка та структура іноземних інвестицій є важливими характеристиками інвестиційного розвитку України, оскільки відображають просторові особливості залучення та розміщення іноземного капіталу в економіці країни. В умовах воєнних викликів актуалізується необхідність дослідження змін у територіальному розподілі іноземних інвестицій, їх структурних зрушень та регіональних відмінностей. Вивчення зазначених процесів дає змогу сформувати цілісне уявлення про стан інвестиційного

середовища України та створює аналітичну основу для подальшого оцінювання впливу війни на інвестиційну активність регіонів.

У таблиці 2.3 розглянемо динаміку іноземних інвестицій у регіони України за період 2021-2025 роки.

Таблиця 2.3

Динаміка прямих іноземних інвестицій у регіони Украни за 2021-2025 рр.

Регіони Україні	2021	2022	2023	2024	30.09.2025	Відхилення 2024 від 2021	
						млн. дол.	темп приросту, %
Прямі інвестиції, всього	65746,81	50986,66	54950,84	55561,86	59639,60	-10184,95	-15,49
Вінницька	874,84	925,30	893,53	981,24	1009,11	106,40	12,16
Волинська	445,23	367,74	375,13	480,01	541,49	34,78	7,81
Дніпропетровська	9979,57	7655,36	7705,73	7594,03	7764,51	-2385,53	-23,90
Донецька	3250,07	-	-	-	-	-3250,07	-100,00
Житомирська	807,96	682,66	729,72	729,67	753,20	-78,29	-9,69
Закарпатська	754,39	589,94	639,57	602,33	613,06	-152,06	-20,16
Запорізька	2455,88	1688,45	1418,67	1584,08	1816,22	-871,79	-35,50
Івано-Франківська	1418,70	1321,25	1456,33	1470,20	1726,94	51,50	3,63
Київська	2727,22	2282,65	2561,83	2565,26	2794,46	-161,96	-5,94
Кіровоградська	237,50	212,19	238,86	241,27	247,50	3,77	1,59
Луганська	855,51	-	-	-	-	-855,51	-100,00
Львівська	2524,15	2194,48	2387,11	2332,90	2678,18	-191,25	-7,58
Миколаївська	1097,37	828,15	778,08	690,01	863,49	-407,36	-37,12
Одеська	1572,99	1276,28	1430,98	1445,92	1388,38	-127,06	-8,08
Полтавська	2314,26	1480,46	1265,83	1110,03	1184,76	-1204,23	-52,04
Рівненська	529,72	421,82	440,32	463,86	644,30	-65,86	-12,43
Сумська	627,16	518,06	544,45	639,38	585,33	12,21	1,95
Тернопільська	350,30	404,30	440,53	345,34	378,26	-4,96	-1,41
Харківська	1428,25	953,82	968,93	995,35	1025,81	-432,89	-30,31
Херсонська	585,61	-	-	-	-	-585,61	-100,00
Хмельницька	1017,01	1000,62	1122,53	1292,99	1310,28	275,98	27,14
Черкаська	492,75	464,40	540,26	635,56	671,63	142,80	28,98
Чернівецька	70,15	66,41	39,07	90,82	68,28	20,67	29,47
Чернігівська	671,70	649,15	744,32	807,50	683,81	135,80	20,22
м. Київ	25664,23	19322,53	22741,64	23765,58	26308,49	-1898,65	-7,40
Нерозподілено за регіонами	2994,32	3043,00	3083,35	3123,94	3123,85	129,62	4,33

Джерело: складено автором за даними [26]

За результатами аналізу динаміки прямих іноземних інвестицій у регіони України у 2021-2025 рр. встановлено, що загальний обсяг накопичених ПІІ в економіці країни зазнав суттєвого скорочення порівняно з довоєнним 2021

роком. Якщо у 2021 році обсяг прямих іноземних інвестицій становив 65,75 млрд дол. США, то у 2022 році він скоротився до 50,99 млрд дол. США, або майже на 22,4%, що стало прямим наслідком початку повномасштабних воєнних дій. У 2023-2024 рр. спостерігалася відносна стабілізація інвестиційних потоків, однак у 2024 році обсяг ПІІ становив лише 55,56 млрд дол. США, що на 10,18 млрд дол. США, або на 15,49%, менше рівня 2021 року. Це вказує на тривалий негативний вплив воєнних дій, зростання інвестиційних ризиків, обмеження ділової активності та стриманість іноземних інвесторів щодо реалізації довгострокових проєктів в Україні. Водночас структура ПІІ за регіонами зазнала істотних трансформацій, що проявилося у зміні ролі окремих областей у формуванні загального інвестиційного потенціалу країни та посиленні регіональної диференціації.

Найбільша концентрація іноземних інвестицій упродовж усього періоду зберігалася у місті Києві. У 2021 році обсяг ПІІ у столиці становив 25,66 млрд дол. США, а у 2024 році цей показник зменшився до 23,77 млрд дол. США, що на 1,90 млрд дол. США менше довоєнного рівня, однак у 2025 році відбулося зростання до 26,31 млрд дол. США, що говорить про відновлення інвестиційної активності саме у фінансово-адміністративному центрі держави. Попри це, навіть у столиці зберігається чутливість інвестицій до воєнних ризиків, що підтверджує загальнонаціональний характер інвестиційного спаду.

Значні втрати іноземного капіталу зафіксовано у промислово орієнтованих східних і південних регіонах. Так, у Дніпропетровській області обсяг ПІІ скоротився з 9,98 до 7,59 млрд дол. США, або на 23,9%. У Запорізькій області зниження становило 35,5%, у Харківській 30,3%, у Миколаївській понад 37%, а у Полтавській області обсяг ПІІ скоротився більш ніж удвічі на 52,0%. Повна втрата інвестиційного капіталу у Донецькій, Луганській та Херсонській областях, де у 2022-2025 рр. обсяги ПІІ фактично дорівнюють нулю, відображає критичний стан інвестиційної діяльності на тимчасово окупованих і прифронтових територіях та повну зупинку діяльності іноземних інвесторів у цих регіонах.

Водночас західні та окремі центральні регіони продемонстрували значно вищу інвестиційну стійкість. Так, у Хмельницькій області обсяг ПІІ зріс з 1,02 до 1,29 млрд дол. США, що відповідає приросту на 27,1%. У Черкаській області зростання становило майже 29%, у Вінницькій 12,2%, у Чернігівській понад 20%, а у Волинській області близько 7,8%. Такі показники вказують на поступове переміщення інвестиційної активності у відносно безпечні регіони, активізацію релокації підприємств, а також зростання інвестицій у аграрний сектор, харчову промисловість, логістику та переробні виробництва. У результаті формується нова просторово-економічна модель розміщення іноземного капіталу, в якій західні та центральні області посилюють свою роль у загальній структурі ПІІ.

Окремої уваги заслуговує динаміка прямих іноземних інвестицій у 2025 році. Станом на 30 вересня 2025 року загальний обсяг ПІІ в Україні зріс до 59,64 млрд дол. США, що на 4,08 млрд дол. США більше, ніж у 2024 році. Зростання зафіксовано у більшості регіонів, зокрема у Вінницькій області до 1,01 млрд дол. США, у Львівській до 2,68 млрд дол. США, у Хмельницькій до 1,31 млрд дол. США, у Черкаській до 0,67 млрд дол. США. Це демострує поступове відновлення інвестиційної активності та часткове повернення довіри іноземних інвесторів. Водночас навіть у 2025 році загальний обсяг ПІІ поки залишається на 6,1 млрд дол. США нижчим за довоєнний рівень, а регіональні диспропорції між західними, центральними та східними регіонами зберігаються.

Загалом результати аналізу підтверджують, що війна стала визначальним фактором трансформації регіональної динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україні. Вона призвела не лише до скорочення загального обсягу ПІІ, але й до їх просторового перерозподілу на користь безпечніших регіонів і столиці. Відновлення інвестиційної діяльності у східних і південних регіонах у майбутньому вимагатиме системної державної політики, спрямованої на відновлення інфраструктури, зниження воєнних ризиків, запровадження

механізмів страхування інвестицій та створення стимулюючого інституційного середовища у процесі післявоєнної відбудови економіки України.

У таблиці 2.4 наведені дані для аналізу регіональної структури іноземних інвестицій за 2021-2025 рр.

Таблиця 2.4

Структура прямих іноземних інвестицій за регіонами Украни за 2021-2025 рр., %

Регіони Україні	2021	2022	2023	2024	30.09.2025
Дніпропетровська	15,18	15,01	14,02	13,67	13,02
Львівська	3,84	4,30	4,34	4,20	4,49
Київська	4,15	4,48	4,66	4,62	4,69
м. Київ	39,03	37,90	41,39	42,77	44,11
Інші регіони	33,24	27,17	25,60	26,29	26,01
Нерозподілено за регіонами	4,55	5,97	5,61	5,62	5,24

Джерело: складено автором за даними [26]

За даними таблиці простежуються суттєві зрушення у територіальному розподілі іноземного капіталу, що відображають адаптацію інвестиційних потоків до умов воєнного часу та посилення регіональної концентрації ПІІ. Упродовж усього досліджуваного періоду домінуючу позицію у структурі прямих іноземних інвестицій посідало місто Київ, частка якого зросла з 39,03 у до 44,11% станом на 30 вересня 2025 року. Збільшення частки столиці майже на 5 в.п. свідчить про подальшу концентрацію іноземного капіталу у фінансово-адміністративному центрі країни, де зосереджені головні офіси компаній, банківські установи та управлінська інфраструктура, що в умовах підвищених ризиків сприймається інвесторами як відносно стабільніше середовище для розміщення капіталу.

Частка Дніпропетровської області, яка традиційно належала до ключових реципієнтів іноземних інвестицій у промисловому секторі, протягом 2021-2025 рр. демонструвала стійку тенденцію до скорочення. Якщо у 2021 році на регіон припадало 15,18% загального обсягу ПІІ, то у 2024 році ця частка зменшилася до 13,67%, а станом на 30 вересня 2025 року до 13,02%. Така динаміка

відображає зниження інвестиційної привабливості регіону внаслідок його близькості до зони бойових дій, високих безпекових ризиків та скорочення активності у металургійному й машинобудівному комплексах.

На відміну від промислових східних регіонів, західні та центральні області демонструють поступове зростання своєї частки у загальній структурі ПІІ. Зокрема, частка Львівської області зросла з 3,84 до 4,49% у 2025 році, що говорить про посилення ролі регіону як одного з ключових центрів інвестиційної активності на заході країни.

Аналогічну позитивну динаміку демонструє Київська область, частка якої збільшилася з 4,15 до 4,69%, що зумовлено розвитком логістичних хабів, промислових парків та релокацією підприємств зі східних і південних регіонів.

Категорія «інші регіони», яка агрегує більшість областей країни, характеризується скороченням сукупної частки прямих іноземних інвестицій з 33,24 до 26,01% у 2025 році. Зменшення цієї частки демострує посилення концентрації іноземного капіталу у обмеженому колі регіонів та поглиблення регіональних диспропорцій інвестиційного розвитку. Водночас частка інвестицій, нерозподілених за регіонами, упродовж усього періоду залишається відносно стабільною та коливається в межах 4,55-5,97%, що може бути пов’язано зі специфікою обліку внутрішньокорпоративних фінансових потоків або діяльністю компаній, зареєстрованих у кількох регіонах одночасно.

У цілому аналіз структури прямих іноземних інвестицій за регіонами України у 2021-2025 рр. свідчить про формування більш концентрованої моделі розміщення іноземного капіталу, за якої зростає роль столиці та окремих відносно безпечних регіонів, тоді як частка промислових і прифронтових областей скорочується. Такі структурні зрушення підкреслюють необхідність реалізації активної регіональної інвестиційної політики, спрямованої на зменшення територіальної асиметрії, стимулювання інвестування у менш залучені регіони та створення умов для більш рівномірного просторового розвитку економіки України у післявоєнний період.

На рис. 2.2 зображена структура іноземних інвестиці у розрізі макрорегіонів України.

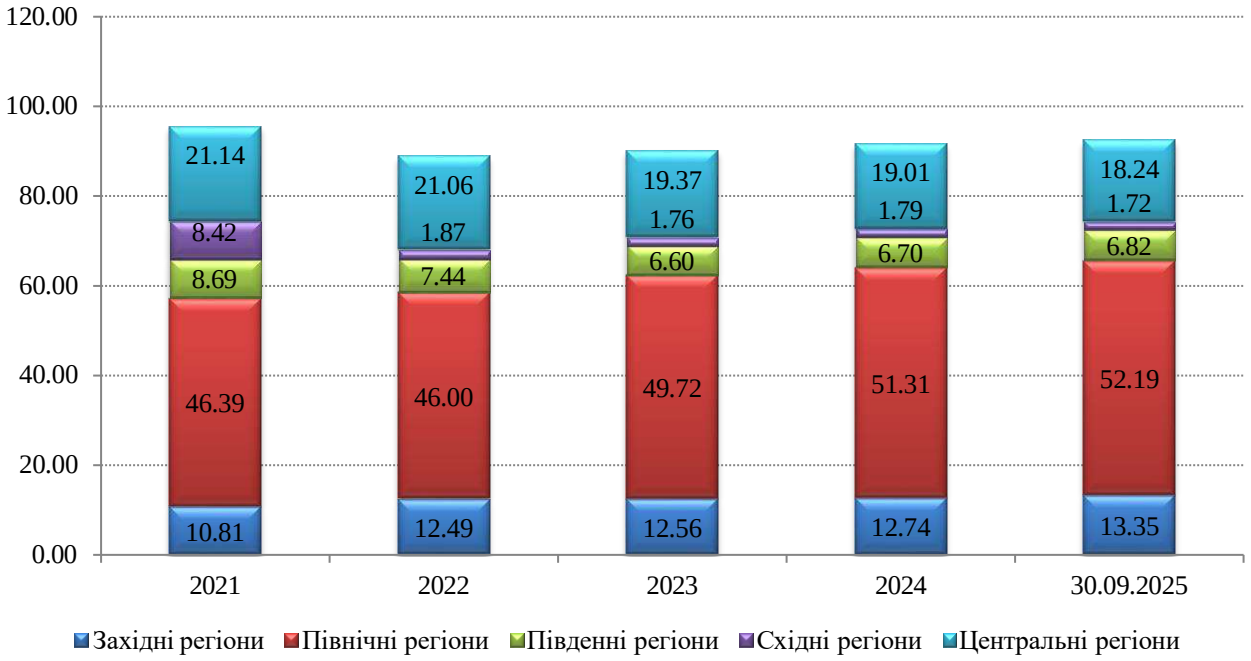

Рис. 2.2. Структура прямих іноземних інвестицій за макрорегіонами України у 2021-2025 рр., %

Джерело: складено автором за даними [26]

На основі наведених даних рис. щодо структури прямих іноземних інвестицій за макрорегіонами України у 2021-2025 рр. можна зробити висновок про суттєву трансформацію просторового розподілу іноземного капіталу під впливом повномасштабної війни та пов'язаних із нею безпекових і економічних ризиків.

Упродовж усього досліджуваного періоду провідні позиції у структурі ПІІ посідали північні регіони, частка яких не лише зберігала домінуюче значення, а й демонструвала стійку тенденцію до зростання. Якщо у 2021 році на північ України припадало 46,39% загального обсягу прямих іноземних інвестицій, то у 2023 році цей показник зріс до 49,72%, у 2024 році до 51,31%, а станом на 30 вересня 2025 року досяг 52,19%. Фактичне зосередження понад половини іноземного капіталу у північних регіонах свідчить про посилення їх

ролі як ключового центру інвестиційної активності, що значною мірою зумовлено концентрацією фінансових, управлінських та сервісних функцій, насамперед у столичному регіоні.

Західні регіони у 2021-2025 рр. характеризувалися поступовим, але стабільним зростанням частки прямих іноземних інвестицій. Їх питома вага зросла з 10,81 до 12,49% у 2022 році та 12,56% у 2023 році, а у 2024 році досягла 12,74%, збільшившись до 13,35% станом на вересень 2025 року. Така позитивна динаміка відображає підвищення інвестиційної привабливості західних регіонів у період воєнної нестабільності, що пояснюється їх географічною віддаленістю від зони активних бойових дій, близькістю до ринків Європейського Союзу, а також активними процесами релокації підприємств і розвитку логістичної та виробничої інфраструктури.

Водночас центральні регіони демонстрували помірне, але стале скорочення частки у загальній структурі ПІІ. Якщо у 2021 році на них припадало 21,14% іноземних інвестицій, то у 2023 році цей показник знизився до 19,37 %, у 2024 році до 19,01%, а станом на 30 вересня 2025 року до 18,24%. Зменшення частки центральних регіонів говорить про перерозподіл інвестиційних потоків на користь північних та західних територій, які в умовах війни сприймаються інвесторами як більш захищені або інституційно привабливі.

Найбільш різке та структурно значуще скорочення частки прямих іноземних інвестицій спостерігається у східних регіонах України. У 2021 році на них припадало 8,42% загального обсягу ПІІ, проте вже у 2022 році цей показник скороивнся до 1,87%. У подальші роки частка східних регіонів залишалася критично низькою та коливалася в межах 1,72-1,79%. Таке стрімке падіння пояснюється безпосереднім впливом бойових дій на ключові промислові центри, частковою окупацією територій та руйнуванням виробничого потенціалу. Крім того, значну роль відіграли обмеження логістики, руйнування енергетичної та транспортної інфраструктури, а також масова евакуація населення та робочої сили, що унеможливлювало

функціонування багатьох підприємств. Донецька та Луганська області, повністю втратили інвестиції після 2021 року, а Харківська область, хоча і зберегла частину інвестиційного капіталу, має зниженная обсягів через пошкодження промислових об’єктів та інфраструктури, а також через часткову евакуацію підприємств.

Південні регіони також зазнали скорочення інвестиційної присутності, хоча масштаби зниження були менш різкими порівняно зі сходом країни. Частка ПІІ у південних регіонах зменшилася з 8,69 до 7,44% у 2022 році та 6,6% у 2023 році. Основними причинами є бойові дії у прифронтових областях, руйнування портової та промислової інфраструктури, обмеження експорту та логістичних маршрутів. Наприклад, Миколаївська область знизила частку ПІІ через пошкодження портів та заводів, Запорізька область через близькість до фронту і руйнування енергетичної та промислової інфраструктури. Херсонська область повністю втратила інвестиції після окупації територій у 2022 році. Одеська область відносно стабільна завдяки роботі безпечних портів і перерозподілу логістики. У 2024-2025 рр. спостерігалася певна стабілізація частки південних регіонів на рівні 6,70-6,82%, що демострує часткову адаптацію економічної діяльності регіону до нових умов, попри обмеження, пов’язані з портовою інфраструктурою та воєнними ризиками.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що у 2021-2025 рр. в Україні сформувалася асиметрична регіональна структура прямих іноземних інвестицій, за якої інвестиційні потоки дедалі більше концентруються у північних і західних регіонах, тоді як східні та частково південні області втрачають свою позицію у загальному розподілі іноземного капіталу. Така динаміка підкреслює актуальність розроблення диференційованої регіональної інвестиційної політики, орієнтованої на післявоєнне відновлення, відбудову інфраструктури та створення спеціальних стимулів для залучення іноземних інвестицій у найбільш постраждалі регіони України.

Далі проведемо аналіз іноземних інвестицій (учать в капіталі) за видами економічної діяльності по регіонам країни. У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Вінницькій області.

Загальний обсяг іноземних інвестицій у Вінницькій області зріс з 384,1 до 476,3 млн дол. США, або 24,0%. Водночас динаміка інвестицій була нестабільною та суттєво залежала від впливу повномасштабної війни, що проявилося у різкому скороченні інвестиційної активності у 2022-2023 рр. і лише частковому відновленні у 2024 році.

З урахуванням воєнних ризиків ключовим напрямом зростання став аграрний сектор, де обсяг іноземних інвестицій збільшився з 16,7 до 116,6 млн дол. США, або майже у 7 разів. Така динаміка пояснюється стратегічною роллю сільського господарства у забезпеченні продовольчої безпеки, експортної виручки та відносно нижчою капіталомісткістю порівняно з промисловими видами діяльності в умовах воєнної нестабільності.

Промисловість, яка до початку війни акумулювала основну частку іноземних інвестицій, зазнала скорочення вкладень з 321,3 до 250,1 млн дол. США, або на 22,2%. Найбільше зменшення відбулося у переробній промисловості, що пов’язано з порушенням логістичних ланцюгів, зростанням виробничих ризиків та обмеженням доступу до зовнішніх ринків у воєнний період. Особливо негативний вплив війни проявився у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де у 2023-2024 рр. іноземні інвестиції фактично припинилися.

Водночас у воєнних умовах зберегли відносну інвестиційну стійкість сфера оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів, а також інформація та телекомунікації, де у 2024 році обсяги інвестицій перевищили рівень 2020 року відповідно на 13,7 та 13,1 млн дол. США. Крім того, суттєве зростання зафіксовано за іншими видами економічної діяльності, що свідчить про переорієнтацію іноземних інвесторів на менш ризикові та більш гнучкі напрями вкладень.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Волинській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Волинській області зріс незначно на 4,1%. Динаміка інвестицій була нерівномірною: після суттєвого зростання у 2021 році у 2022-2023 рр. спостерігалося різке скорочення, зумовлене впливом повномасштабної війни, та відсутність відчутного відновлення у 2024 році.

З урахуванням воєнних умов найбільш стійке зростання продемонструвало сільське, лісове та рибне господарство, де обсяг іноземних інвестицій збільшився з 5,2 до 20,0 млн дол. США, що говорить про підвищення інтересу інвесторів до аграрного сектору як менш ризикового та орієнтованого на експорт у період війни.

Промисловість, яка формує основну частку іноземних інвестицій області, у 2024 році фактично повернулася до рівня 2020 року. Водночас у переробній промисловості, яка домінує в структурі промислових інвестицій, зафіксовано незначне скорочення на 1,3 %, що вказує на відносну стійкість цього виду діяльності навіть за умов воєнної нестабільності.

Інші види економічної діяльності характеризувалися скороченням обсягів іноземних інвестицій на 20,7%, що демонструє концентрацію інвестиційних потоків у базових галузях економіки області та обмеження вкладень у другорядні напрями в умовах підвищених ризиків.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Дніпропетровській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Дніпропетровській області зріс з 4661,7 до 5605,4 млн дол. США, або на 20,2%. Водночас після піку у 2021 році у 2022–2024 рр. спостерігається поступове скорочення інвестицій, зумовлене безпосереднім впливом повномасштабної війни та підвищених безпекових ризиків регіону.

Промисловість зберегла домінуючу роль у структурі іноземних інвестицій, однак у 2024 році обсяги вкладень скоротилися порівняно з 2021 роком, хоча перевищили рівень 2020 року на 562,8 млн дол. США або на 16,8%. Ключовим стабілізуючим чинником виступила добувна промисловість, де

інвестиції зросли на 25,2%, тоді як у переробній промисловості зафіксовано зниження на 6,2%.

Найбільш негативний вплив війни проявився у будівництві, де іноземні інвестиції скоротилися на 85,6%, а також у торгівлі та транспорті, що відображає загальне зниження ділової активності та логістичні обмеження. Водночас аграрний сектор продемонстрував суттєве зростання інвестицій на у 4,6 рази, що говорить про переорієнтацію інвесторів на менш ризикові та стратегічно важливі види діяльності в умовах війни.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Житомирській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Житомирській області незначно скоротився на 2,6%. Динаміка інвестицій характеризується різким спадом у 2022 році під впливом повномасштабної війни та подальшим частковим відновленням у 2023-2024 рр., однак без досягнення довоєнного рівня.

З урахуванням воєнних умов найбільш динамічне зростання продемонструвало сільське, лісове та рибне господарство, де обсяг іноземних інвестицій зріс у 8,4 рази. Промисловість, яка формує основну частку іноземних інвестицій області, зазнала скорочення вкладень на 24,0%, що зумовлено зростанням виробничих та енергетичних ризиків у воєнний період. Найбільший спад зафіксовано у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де інвестиції скоротилися на 38,0%.

Водночас переробна промисловість продемонструвала відносну інвестиційну стійкість, збільшивши обсяги іноземних інвестицій на 27,5% порівняно з 2020 роком, що говорить про адаптацію окремих виробничих напрямів до умов війни. Інші види економічної діяльності мали зростання інвестицій на 2,5 млн дол. США або 23,4%.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Закарпатській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Закарпатській області зріс з 242,0 до 388,6 млн дол. США, або на 60,6%. Попри спад у 2022 році, у 2023-2024 рр. спостерігалося відновлення інвестиційної

активності, що пояснюється відносною безпекою регіону та його прикордонним розташуванням.

Ключову роль у зростанні іноземних інвестицій відіграла промисловість, де обсяг вкладень збільшився на 66,4% порівняно з 2020 роком. Вагомий внесок забезпечили як переробна промисловість, у якій інвестиції зросли на 32,7 млн дол. США, так і сфера постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де приріст становив 136,1%. Це свідчить про активізацію інвестицій у виробничі та енергетичні проєкти, частково пов’язані з релокацією підприємств у воєнний період.

Інші види економічної діяльності також продемонстрували позитивну динаміку, збільшивши обсяги іноземних інвестицій на 65,5%.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Запорізькій області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Запорізькій області скоротився з на 8,0%. Після значного зростання у 2021 році у 2022-2023 рр. відбулося різке падіння інвестиційної активності, зумовлене безпосереднім впливом повномасштабної війни, окупацією частини території області та високими безпековими ризиками, а у 2024 році спостерігалося лише часткове відновлення.

Промисловість, яка традиційно формує основну частку іноземних інвестицій регіону, у 2024 році майже повернулася до рівня 2020 року, однак загалом зафіксовано скорочення на 3,2%. Водночас переробна промисловість продемонструвала відносну інвестиційну стійкість, збільшивши обсяги іноземних інвестицій на 136,2 млн дол. США або 13,4%, що свідчить про адаптацію окремих виробничих підприємств до воєнних умов.

Суттєвий негативний вплив війни спостерігається у сфері оптової та роздрібної торгівлі, а також в операціях з нерухомим майном, де обсяги іноземних інвестицій скоротилися відповідно на 80,0 та 73,8% порівняно з 2020 роком. Аналогічна тенденція характерна й для інших видів економічної діяльності, що відображає загальне згортання інвестицій у несистемоутворюючі сектори.

Поява іноземних інвестицій у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря з 2022 року говорить про переорієнтацію частини капіталу на енергетичні об’єкти, однак обсяги цих вкладень залишаються обмеженими в умовах триваючих воєнних загроз.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Івано-Франківській області. Обсяг іноземних інвестицій в Івано-Франківській області зріс незначно на 4,0%. Спад у 2022 році, зумовлений повномасштабною війною, змінився відновленням у 2023-2024 рр.

З урахуванням воєнних умов ключовим напрямом зростання стала промисловість, де обсяг іноземних інвестицій збільшився на 116,5 млн дол. США або 39,9%, насамперед за рахунок переробної промисловості, у якій приріст становив 121,6 млн дол. США або 61,7%, що вказує на посилення ролі виробничих галузей та релокацію окремих підприємств у відносно безпечніший регіон.

Сільське, лісове та рибне господарство продемонструвало помірне зростання інвестицій на 11,8%, підтверджуючи стабільний інтерес інвесторів до аграрного сектору навіть в умовах війни.

Водночас негативна динаміка спостерігалася у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де іноземні інвестиції з 2022 року фактично припинилися. Значного скорочення зазнали також торгівля, транспорт і діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, що відображає зниження ділової активності та переорієнтацію інвестиційних потоків у воєнний період.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Київській області.

Обсяг іноземних інвестицій у Київській області зріс з 1313,3 до 1962,5 млн дол. США, або на 49,4%. Незважаючи на вплив повномасштабної війни, динаміка інвестицій була позитивною, з короткостроковим падінням у 2022 році та активним відновленням у 2023-2024 рр.

Найбільш динамічно зростало сільське, лісове та рибне господарство, де обсяг іноземних інвестицій збільшився з 35,9 до 344,9 млн дол. США, або у 9,6 рази. Промисловість, зокрема переробна, продемонструвала помірне зростання на 7,0 та 6,1% відповідно, зберігаючи стабільну частку у структурі інвестицій.

Суттєве зростання спостерігалося в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів на 315,0 млн дол. США, а також у транспорті та складському господарстві, де приріст становив 36,3%. Водночас операції з нерухомим майном зазнали скорочення на 41,0%, що пов’язано з високими ризиками для інвестицій у нерухомість у воєнний період. Інші види діяльності продемонстрували незначне зростання на 6,6%.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Кіровоградській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Кіровоградській області зріс з 174,6 до 202,3 млн дол. США, або на 15,9%. Динаміка інвестицій була нестабільною через вплив війни, зростання спостерігалося переважно за рахунок аграрного сектору.

Сільське, лісове та рибне господарство демонструє надзвичайно високий приріст інвестицій з 5,2 до 88,7 млн дол. США, або у 17 рази, що свідчить про суттєву переорієнтацію інвесторів на стійкі та стратегічно важливі види діяльності у воєнний період.

Промисловість, яка традиційно займала основну частку інвестицій, зазнала скорочення з 124,6 до 80,6 млн дол. США Будівництво практично припинило інвестування. Переробна промисловість залишилася відносно стабільною, з незначним приростом на 4,1%. Торгівля та інші види діяльності майже не змінилися порівняно з 2020 роком.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Львівській області. Обсяг іноземних інвестицій у Львівській області зріс з 1601,5 до 1826,5 млн дол. США, або на 14,1%. Незважаючи на вплив повномасштабної війни, регіон зберіг позитивну динаміку інвестицій, з незначним падінням у 2022 році та відновленням у 2023-2024 рр.

Сільське, лісове та рибне господарство продемонструвало значне зростання інвестицій у 5,6 рази. Промисловість зазнала помірного скорочення загальних інвестицій на 4,2%, однак переробна промисловість показала зростання на 78,8 млн дол. США або 15,4%. Добувна промисловість також мала приріст на 26,8 млн дол. США або у 2,2 рази.

Суттєве зростання інвестицій спостерігається у фінансовій та страховій діяльності на 113,6 млн дол. США або на 75,1%, а також в оптовій та роздрібній торгівлі на 66,5%. Операції з нерухомим майном збільшили обсяг інвестицій на 26,3 %, а інші види діяльності на 26,2 %. Водночас сектор постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зазнав скорочення на 147,2 млн дол. США або 33,2 % через підвищені ризики та воєнні обмеження.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у Миколаївській області. Обсяг іноземних інвестицій у Миколаївській області зменшився з 355,2 до 240,2 млн дол. США, або на 32,4%. Спад у 2022-2023 рр. пов’язаний із прямим впливом війни на регіон, включно з руйнуваннями інфраструктури та високими безпековими ризиками, а у 2024 році спостерігається лише часткове відновлення інвестицій.

Промисловість, включно з переробною, залишилася відносно стабільною, інвестиції зросли на 4,6 та 7,3% відповідно, що свідчить про адаптацію виробничих підприємств до воєнних умов. Водночас сектор постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря повністю втратив інвестиції, що відображає високі ризики для енергетичних об’єктів у зоні конфлікту.

Найбільше скорочення зафіксоване у транспорті та складському господарстві, а також у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування. Водночас операції з нерухомим майном та інші види діяльності продемонстрували зростання відповідно на 12,9 та 6,1 млн дол. США, що говорить про певну переорієнтацію інвестицій на менш ризикові напрями.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Одеській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій в Одеській області зменшився з 1116,7 до 933,3 млн дол. США, або на 16,4%. Падіння інвестицій у 2022-2023 рр. було спричинене війною, логістичними обмеженнями та зростанням ризиків для бізнесу, тоді як у 2024 році спостерігається часткове відновлення вкладень.

Сільське, лісове та рибне господарство демонструє значне зростання у 9,6 рази. Промисловість загалом зазнала скорочення на 34,6%, зокрема переробна промисловість скоротила інвестиції на 10,8%.

Сектор постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зазнав найбільшого падіння на 87,9%. Значні втрати спостерігаються також у торгівлі, операціях з нерухомим майном та інших видах діяльності, що відображає обмеження для інвестицій у послуги та нерухомість у воєнний період.

Транспорт та складське господарство залишаються відносно стабільними, скоротившись лише на 8,8%. Важливо зазначити, що в Одеській області ключову роль у транспортному секторі відіграють порти, які є стратегічно важливими для експорту сільськогосподарської продукції та імпорту товарів. Війна тимчасово обмежила їхню роботу, що частково відобразилося у зменшенні інвестицій у транспорт і складське господарство, але з 2023-2024 рр. інвестори почали відновлювати вкладення з урахуванням відносної стабілізації логістичних потоків через порти.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Полтавській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій в Полтавській області зменшився з 1947,0 до 1530,4 млн дол. США, або на 21,4%. Спад інвестицій був зумовлений зниженням активності у промисловості та добувних секторах, а також високими ризиками для бізнесу у 2022-2023 рр.

Сільське, лісове та рибне господарство показало значне зростання інвестицій у 13 разів. Промисловість зазнала значного скорочення на 720,3 млн дол. США, зокрема добувна промисловість втратила 742,9 млн дол. США або

46,6%, тоді як переробна промисловість залишилася відносно стабільною з приростом 9,4 %.

Сектор оптової та роздрібної торгівлі показав значне зростання інвестицій майже у 6 рази, що відображає переорієнтацію бізнесу та інвесторів на більш безпечні та ліквідні напрямки. Транспорт, складське господарство та поштова діяльність скоротилися на 20,4 %, а операції з нерухомим майном практично залишилися стабільними. Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування майже припинила інвестиції, тоді як інші види діяльності зросли на 81,1%.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Рівненській області. Обсяг іноземних інвестицій в Рівненській області зменшився з на 16,0%, що обумовлено зниженням активності у транспортному, будівельному та промисловому секторах.

Сільське, лісове та рибне господарство демонструє значне зростання інвестицій у бальш ніж 20 разів. Промисловість скоротила інвестиції на 11,2 %, причому переробна промисловість залишилася майже стабільною.

Сектор постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зменшив інвестиції на 25,3%. Будівництво зазнало суттєвого падіння на 48,3%. Торгівля та ремонт автотранспортних засобів скоротилися на 4,9 млн дол. США. Транспорт, складське господарство та поштова діяльність повністю втратили інвестиції, що відображає обмеження логістики та безпеки в умовах війни. Інші види діяльності зросли на 3,5 млн дол. США або 94,9 %.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Сумській області. Обсяг іноземних інвестицій у Сумській області зріс на 24,7%, тобто, незважаючи на воєнні дії, регіон зумів відновити та навіть перевищити довоєнний рівень інвестицій у 2024 році.

Сільське, лісове та рибне господарство продемонструвало рекордне зростання інвестицій у 36 рази. Промисловість загалом зазнала незначного скорочення на 7,6%, при цьому переробна промисловість знизилася на 12,7%.

Сектор оптової та роздрібної торгівлі зріс на 74,2 %, тоді як транспорт, складське господарство та поштова діяльність скоротилися на 26,8%, що відображає обмеження логістики у воєнний період. Операції з нерухомим майном зазнали суттєвого падіння на 94,9%, а професійна, наукова та технічна діяльність фактично втратила інвестиції. Інші види діяльності зросли на 14,2%.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Тернопільській області. Обсяг іноземних інвестицій у Тернопільській області зріс з 49,07 до 101,56 млн дол. США, або більш ніж у 2 рази.

Сільське, лісове та рибне господарство продемонструвало зростання на 140,5%, а промисловість зросла на 37,5%, зокрема переробна промисловість збільшила інвестиції на 45,1%.

Інші види діяльності показали суттєве зростання у 3,6 рази, що говорить про диверсифікацію інвестиційного портфеля та переорієнтацію на менш ризикові та перспективні напрямки.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Харківській області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Харківській області зменшився на 31,2%. Основним фактором зниження стали воєнні дії, руйнування виробничих потужностей та зростання ризиків для бізнесу.

Сільське, лісове та рибне господарство скоротило інвестиції на 29,7%, а промисловість втратила 283,8 млн дол. США, або 46,9%, зокрема переробна промисловість скоротилася на 256,5 млн дол. США (падіння на 48%).

Торгівля та ремонт автотранспортних засобів продемонстрували помірне зростання на 12,2 млн дол. США, а інформаційні та телекомунікаційні послуги збільшили інвестиції у 2,5 рази. Значне зростання у 5,3 рази спостерігається у фінансовій та страховій діяльності, що відображає активізацію капіталу у відносно безпечних секторах.

Операції з нерухомим майном зменшилися на 44,4%, адміністративні та допоміжні послуги практично втратили інвестицій на 88,9%, а інші види діяльності залишилися майже стабільними.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Хмельницькій області. Загальний обсяг іноземних інвестицій у Хмельницькій області зріс із 118,39 до 488,84 млн дол. США, або у 4,1 рази. Сільське, лісове та рибне господарство демонструє рекордне зростання інвестицій на 333,2 млн дол. США або майже у 68 рази, що відображає стратегічну переорієнтацію інвесторів на стабільні аграрні галузі. Промисловість зросла на 28,2%, зокрема

Торгівля та ремонт автотранспортних засобів збільшили інвестиції на 4,4 млн дол. США, а операції з нерухомим майном зросли на 62,7%. Інші види діяльності зазнали зниження більш ніж у 2 рази.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Черкаській області. Обсяг іноземних інвестицій у Черкаській області зріс із 209,4 до 476,8 млн дол. США, або у 2,3 рази.

Сільське, лісове та рибне господарство продемонструвало значне зростання інвестицій у 9,7 рази. Промисловість зросла незначно на 7,7%, причому переробна промисловість збільшила інвестиції на 19,4 млн дол. США, або на 19,2%.

Оптова та роздрібна торгівля скоротила інвестиції на 24,6%, а операції з нерухомим майном зазнали суттєвого падіння на 65,4%. Інші види діяльності збільшили капітал на 3,5 млн дол. США.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Чернівецькій області. Обсяг іноземних інвестицій в Чернівецькій області зменшився на 18,6%. Найбільше скорочення спостерігалося в промисловості на 36,4%, зокрема переробна промисловість втратила 35,1 млн дол. США або 92,5%, що відображає вплив війни на виробничі потужності та зниження привабливості цього сектору для інвесторів.

Оптова та роздрібна торгівля залишилася майже стабільною, а операції з нерухомим майном зросли на 61%), вказуя про переміщення інвестицій у більш безпечні активи. Інвестиції у інші види діяльності майже не змінилися.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності в Чернігівській області. Обсяг іноземних інвестицій в Чернігівській області зріс із 447,7 до 722,6 млн дол. США, або на 61,4%.

Найбільше зростання у 16,2 рази спостерігалося в аграрному секторі. Промисловість показала незначне зниження на 8,6%, зокрема переробна промисловість скоротила інвестиції на 11,1%. Інші види діяльності зросли на 13,0%.

У дод. Б розглянемо динаміку інвестицій за видами економічної діяльності у м. Київ. Обсяг іноземних інвестицій у м. Київ зріс незначно на 3,6%. Промисловість показала суттєве зростання інвестицій на 628,0 млн дол. США, зокрема добувна промисловість збільшила вкладення на 46,7%, а переробна на 28,4%. Постачання електроенергії, газу та пари зросло на 54,4%, що відображає вкладення у критичну інфраструктуру під час війни.

Оптова та роздрібна торгівля збільшила інвестиції на 11,2%, транспортна діяльність на 60,2%, інформація та телекомунікації на 23,2%, а фінансова та страхова діяльність на 15,4%.

Натомість будівництво та операції з нерухомим майном зазнали значного зниження відповідно на 68,8 та 61,4%, що відображає прямий негативний вплив війни на ринкові проєкти та нерухомість.

Отже, проведений аналіз іноземних інвестицій у регіонах України за 2020-2024 рр. показує, що найбільші обсяги іноземних інвестицій концентруються у м. Київ, Київській, Дніпропетровській, Львівській та Полтавській областях. Ці регіони демонструють відносну стабільність та навіть зростання інвестицій у промисловість, фінансовий сектор, інформаційні технології та критичну інфраструктуру, незважаючи на війну. Особливо високі прирости спостерігаються у Києві та Дніпропетровській області, що

пояснюється концентрацією бізнес-центрів та відносно стабільним економічним середовищем.

У західних та північних регіонах (Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Рівненська, Хмельницька, Чернігівська, Волинська області) інвестиції показують стійку динаміку з тенденцією до зростання у сільському господарстві, переробній промисловості та інших локальних секторах, що свідчить про відносну безпеку та можливості ведення бізнесу у цих регіонах.

Водночас східні та південні регіони (Харківська, Запорізька, Миколаївська, Херсоська, Одеська, Донецька та Луганська області) зазнали значних втрат інвестицій, особливо у промисловості, будівництві, транспорті та енергетиці. Війна призвела до руйнування інфраструктури, зниження привабливості регіонів для інвестиції та загального економічного спаду.

Ця динаміка демонструє прямий зв’язок між інвестиційною активністю та рівнем безпеки, станом інфраструктури та можливостями ведення бізнесу у регіонах. Вона підкреслює необхідність державної підтримки інвестицій у постраждалих областях та стимулювання їх економічного відновлення після війни.

2.3. Проблеми та бар’єри залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони України

Процес залучення іноземних інвестицій є доволі непростим, не дивлячись на те, що інвестиції є двигуном розвитку регіональної економіки. Іноземнії нвестори з великою обережністю підходять до питання інвестицій, суворо дотримуючись певних правил та критеріїв у виборі об’єкта інвестування. Оцінюючи інвестиційну привабливість об’єкта інвестування, потенційний інвестор в процесі прийняття рішення висуває певні базові умови, які мають пріоритетне значення зокрема: відсутність корупції та корупційних ризиків, наявність документів стратегічного розвитку обраного регіону, прагнення та готовність місцевих чиновників прикладати певні зусилля для реалізації нових

проєктів, ступінь готовності інвестиційних проєктів та сприятлива нормативно-правова база. Всі окреслені критерії відіграють важливу роль у прийнятті рішення потенційним інвестором за умови прогнозованої політичної та соціально-економічної ситуації в країні. Проте, в сьогоднішніх реаліях суспільство зіткнулось з новими проблемами та викликами, зокрема, пандемія Covid-19 та повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територіюУкраїни [16].

У постраждалих регіонах України інвестиційний клімат характеризується численними проблемами, що стримують ефективне залучення іноземного капіталу та впливають на економічний розвиток територій (рис. 2.3).

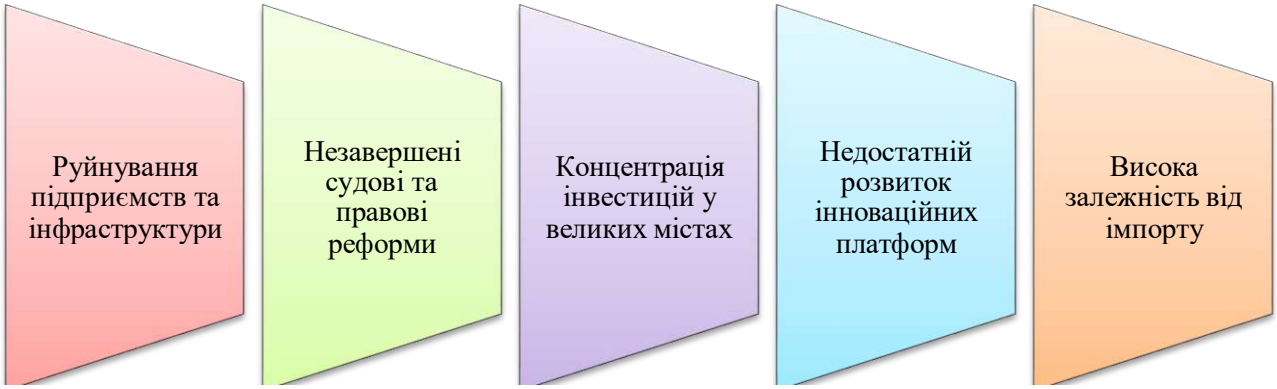

Рис. 2.3. Проблеми, що стримують ефективне залучення іноземного капіталу у регіони

Джерело: узагальнено автором на основі [20; 13; 22; 33]

Системні недоліки на національному рівні, такі як недосконаліть правового поля, нестабільність нормативно-правових умов для інвестиційної діяльності та низький рівень верховенства права, значною мірою впливають на регіональний розвиток, створюючи невизначеність для інвесторів у всіх областях. Особливо гостро ці проблеми проявляються у постраждалих регіонах, таких як Харківська, Донеччина, Луганщина, Херсонщина та Запоріжжя, де додатково спостерігаються низька ефективність роботи судової системи та

високий рівень корупції, що знижує довіру іноземних інвесторів і ускладнює довгострокові вкладення (13, 14; 20; 16; 22).

Ситуація у регіонах значною мірою ускладнюється нерівномірним розподілом інвестиційних ресурсів, що відображено на рис. 1 Додатку А. Основні обсяги прямих іноземних інвестицій концентруються у великих містах та обласних центрах, насамперед у Києві, тоді як більшість районів постраждалих областей отримують значно менше ресурсів. Це спричиняє депресивність економічно слабких територій, уповільнює розвиток виробництва, обмежує створення робочих місць та залучення нових проєктів (33; 13). Водночас недостатній розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури, порушення логістики через руйнування автошляхів, портів і аеропортів, а також пошкодження енергетичних об’єктів ще більше знижують інвестиційну привабливість постраждалих регіонів (20; 16).

Військова агресія Росії суттєво впливає на регіональні показники інвестиційної привабливості. У Донецькій та Луганській областях активні бойові дії спричиняють масове переміщення населення та руйнування виробничих і соціальних об’єктів, що ускладнює роботу підприємств і реалізацію інвестиційних проєктів. У Херсонській та Запорізькій областях часткова анексія територій і загроза вторгнення створюють додаткові ризики для інвесторів, включно із ймовірністю замороження бізнесу або втрати активів (20; 16).

Суттєвою проблемою є відсутність дієвої системи гарантування та страхування інвестицій у постраждалих регіонах. Недосконаліть банківських гарантій, нестабільність нормативно-правової бази та відсутність ефективного механізму страхування воєнних ризиків підвищують економічну невизначеність і змушують потенційних інвесторів утримуватися від вкладень (Панкова; Нечипоренко; Віблий). Складною залишається ситуація з державним страхуванням та інформаційною підтримкою іноземних інвестицій у воєнних умовах, відсутністю сучасних платформ та інструментів залучення капіталу, а

також високою залежністю економіки від імпорту, що підвищує вразливість національного виробництва (34; 22).

Незавершеність судової реформи та трансформації судової системи, а також недостатня прозорість процедур реєстрації бізнесу і отримання дозволів створюють додаткові ризики для інвесторів. Це обмежує реалізацію євроінтеграційного курсу та формування сприятливих умов для міжнародного економічного співробітництва. Недостатній контроль за виконанням договірних зобов'язань у рамках інвестиційних угод знижує рівень захисту прав інвесторів, а обмежена співпраця з міжнародними організаціями стримує надходження іноземного капіталу та впливає на формування довіри до держави як партнера для бізнесу (20; 34).

Інші проблеми регіонального розвитку пов'язані з економічними та соціальними чинниками. Висока концентрація інвестицій у Києві та великих обласних центрах залишає депресивні райони постраждалих областей без необхідного фінансування. Це призводить до зменшення виробничого потенціалу, низької зайнятості населення та погіршення соціально-економічного стану громад. Застарілі технології, низька продуктивність праці та велика частка тіньової економіки додатково ускладнюють реалізацію інвестиційних проєктів на регіональному рівні (22).

Відсутність довіри до стабільності правового середовища, політична нестабільність, недосконале законодавство та бюрократичні перепони у постраждалих регіонах України суттєво обмежують інвестиційні потоки. Недостатній розвиток інфраструктури та інформаційного забезпечення ускладнює планування та реалізацію інвестицій, а негативні наслідки війни підсилюють ці проблеми, створюючи критично невизначені умови для іноземних капіталовкладень (13, 14; 33; 2).

Таким чином, проблеми та фактори, що перешкоджають залученню іноземних інвестицій у постраждалі регіони України, включають системні недоліки на національному рівні, регіональну нерівність у розподілі інвестицій, руйнування інфраструктури, незавершені судові та оборонні реформи,

соціально-економічні дисбаланси та вплив воєнних дій. Подолання цих проблем потребує комплексного підходу, що включає розвиток регіональної інфраструктури, правового захисту інвесторів, прозорості процедур, формування ефективної системи страхування інвестицій, а також врахування безпекових ризиків у регіональних програмах економічного відновлення (13, 14; 33; 2).

Інвестори стикаються з низкою бар'єрів у постраждалих регіонах, які ускладнюють реалізацію інвестиційних проєктів та підвищують ризики вкладень (рис. 2.4).

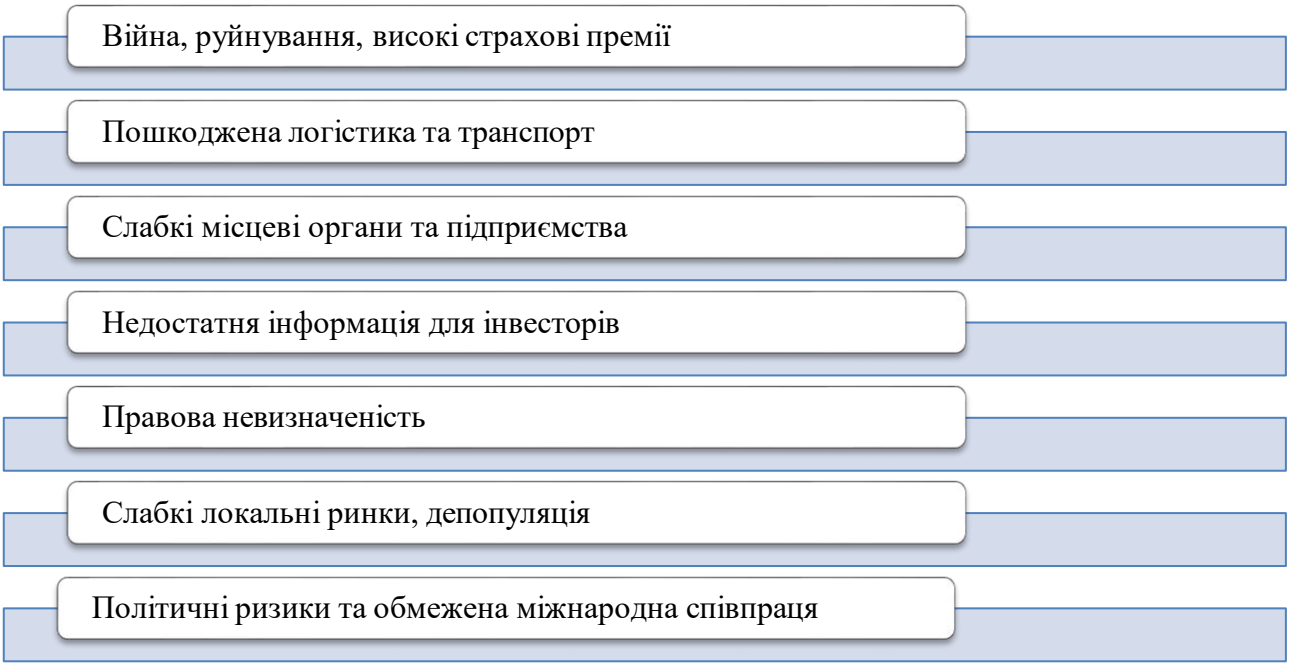

Рис. 2.4. Бар'єри, що перешкоджають ефективному залученню іноземного капіталу у регіони

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 40; 41; 3]

Проблеми та бар'єри залучення іноземних інвестицій саме у постраждалі регіони України мають виражену регіональну специфіку, яку не слід ототожнювати з тим, що відбувається в Україні загалом. В умовах війни, коли масштаби руйнувань значно вищі в окремих східних та південних областях (Донецька, Луганська, Харківська, Херсонська, частини Запорізької), інвестори

оцінюють ризики на рівні конкретних територій, а не загальнонаціонально, що визначає відчутну нерівномірність інвестиційних потоків і ускладнює їх залучення [41].

Найістотнішим бар'єром для іноземного капіталу у цих регіонах є безпекова невизначеність і високий рівень руйнувань – майже половина підприємств Донеччини, Харківщини та Луганщини зазнали пошкоджень, тоді як в Україні в цілому цей показник значно нижчий, і саме ці регіони сконцентрували понад 70% усіх прямих руйнувань об'єктів інфраструктури за період війни. Це означає, що інвестори стикаються не лише з макроризиками, а з конкретними загрозами фізичного знищення капіталу та інфраструктури [41].

Операційні ризики в постраждалих регіонах значно перевищують ризики у більш безпечних областях: логістичні шляхи пошкоджено, транспортна інфраструктура нерідко не функціонує належним чином, а адміністративне управління працює в умовах постійної зміни обсягу контролю з боку державних структур. Це ускладнює реалізацію проєктів, особливо великих промислових чи інфраструктурних, оскільки інвесторам доводиться враховувати подвійну невизначеність – і політичну, і фізичну[41].

Черговим бар'єром є слабкість регіональних економічних екосистем. У постраждалих регіонах значно скоротилися локальні ринки праці і споживання через депопуляцію та внутрішнє переміщення населення, що зменшує привабливість вкладень у проекти, орієнтовані на внутрішній попит. Одночасно підприємства, що залишилися або були відновлені, часто не мають достатньої фінансової спроможності для співфінансування інвестиційних проєктів або повернення кредитів, а місцеві органи влади мають обмежений досвід і ресурси для проєктної підготовки та підтримки інвесторів [з].

Правове середовище на місцях також виступає суттєвим бар'єром. У всіх постраждалих регіонах інвестори стикаються з високою неоднорідністю регуляторних процедур та нестабільністю правового середовища, зокрема щодо прав на землю та майно, що безпосередньо впливає на можливість довгострокових інвестицій і захист прав. Це ускладнює процес отримання

дозволів та інтеграцію у місцеві ланцюги постачання навіть після укладання інвестиційних угод.

У воєнних умовах також зростає значення ризику політичної невизначеності на рівні територій. Будь-які зміни в контролі над територіями, включаючи можливу тривалу невизначеність щодо статусу окремих районів, суттєво впливають на оцінку ризику і потенційну дохідність інвестицій. Наприклад, частина Запорізької області досі знаходиться під частковою окупацією, що створює юридичні та операційні бар'єри для іноземних власників капіталу. Навіть там, де фізичні руйнування менші, інвестори оцінюють ризики війни як високі, оскільки страхові премії на політичний та військовий ризик залишаються надзвичайно високими і далеко не всі компанії можуть забезпечити собі доступ до механізмів страхування таких ризиків (наприклад, через Міжнародну мультисторонню агентуру гарантійних інвестицій). Це значно підвищує вартість реалізації проєктів у постраждалих регіонах у порівнянні з регіонами без воєнних загроз, навіть якщо останні пропонують нижчі ставки оподаткування чи інші пільги [40].

Важливо також підкреслити, що постраждалі регіони зазнали неспропорційного економічного спаду і потребують значно більших інвестицій для простої відбудови, ніж інші частини країни. За оцінками Європейського центру досліджень, для повної відбудови та стимулювання приватних інвестицій у важко постраждалі райони Україні необхідно значно більше ресурсів, ніж у середньому по країні, і ці потреби перевищують можливості сучасних інструментів підтримки[42].

Отже, проблеми залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони України мають регіональний характер, що відрізняється від загальнонаціональних інвестиційних трендів. Оцінка ризику, фізичний стан інфраструктури, демографічна ситуація, правове невизначення, нестача місцевих фінансових та людських ресурсів, а також високі політичні та страхові ризики створюють у цих регіонах комплекс перешкод, що значно ускладнює доступ іноземного капіталу в порівнянні з іншими частинами України.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА ПРАКТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Воєнні дії на території України призвели до суттєвого погіршення соціально-економічного стану регіонів, що проявилося у зниженні обсягів виробництва, скороченні інвестиційної активності, руйнуванні виробничої та соціальної інфраструктури, зростанні безробіття та зменшенні доходів населення. Найбільш гостро ці процеси відчули регіони, що перебували або перебувають у зоні активних бойових дій чи наближені до лінії фронту, зокрема Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська та частково Миколаївська області. Масштабні руйнування транспортних вузлів, енергетичних об’єктів, житлового фонду та об’єктів соціальної інфраструктури зумовили необхідність переорієнтації державної інвестиційної політики на залучення зовнішніх фінансових ресурсів як ключового джерела післявоєнного відновлення.

У постконфліктний період формування сприятливого інвестиційного середовища ускладнюється збереженням підвищених безпекових ризиків, порушенням логістичних зв’язків, дефіцитом кваліфікованих трудових ресурсів унаслідок міграційних процесів та обмеженим доступом до довгострокового капіталу. За таких умов стратегічним завданням держави є зниження рівня інвестиційної невизначеності та формування стабільних і прогнозованих умов для діяльності іноземних інвесторів. Особливе значення має відновлення довіри міжнародного бізнесу через посилення правового захисту інвестицій, забезпечення прозорості процедур ухвалення рішень та дотримання зобов’язань у межах міжнародних угод.

Формування сприятливого інвестиційного клімату у післявоєнний період передбачає комплексний підхід, що поєднує макроекономічну стабілізацію, інституційні реформи та прискорене відновлення критичної інфраструктури. Важливою умовою є підвищення ефективності державного управління на

регіональному рівні, оскільки саме місцеві органи влади відіграють ключову роль у підготовці, супроводі та реалізації інфраструктурних інвестиційних проєктів. Зокрема, досвід Харківської та Миколаївської областей свідчить про важливість створення регіональних офісів супроводу інвесторів, які координують взаємодію між органами влади, бізнесом та міжнародними партнерами.

Покращення інвестиційного клімату у постраждалих регіонах значною мірою залежить від запровадження інституційних механізмів мінімізації ризиків. До таких механізмів належать державні гарантії за інфраструктурними проєктами, страхування інвестицій від воєнних та політичних ризиків, а також підтримка індустріальних парків і спеціальних економічних зон. У західних і центральних регіонах України, зокрема у Львівській та Вінницькій областях, індустріальні парки стали важливим інструментом релокації підприємств і залучення іноземного капіталу, що може бути адаптовано і для відновлення постраждалих регіонів після стабілізації безпекової ситуації.

В умовах обмежених бюджетних ресурсів ключовим механізмом залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури виступає державно-приватне партнерство. Воєнні дії зумовили трансформацію підходів до реалізації таких проєктів, орієнтуючи їх на швидке відновлення критично важливих об’єктів та забезпечення їхньої стійкості до можливих майбутніх загроз. У постконфліктний період моделі державно-приватного партнерства набувають більшої гнучкості, що дозволяє адаптувати фінансові та контрактні умови до підвищеного рівня ризиків і забезпечити більш справедливий розподіл відповідальності між державою та інвесторами.

Пріоритетними напрямами застосування державно-приватного партнерства залишаються транспортна, енергетична та комунальна інфраструктура, а також відновлення соціальних об’єктів і розвиток цифрових сервісів. Наприклад, у Херсонській та Запорізькій областях потенційно перспективними є проєкти відновлення об’єктів водопостачання та енергомереж із залученням іноземних операторів, що мають досвід роботи в

умовах кризових і постконфліктних територій. У Харківській області актуальними є проєкти модернізації транспортної інфраструктури та міських комунальних систем, що можуть реалізовуватися за участю міжнародних фінансових організацій.

Міжнародні фінансові інструменти відіграють визначальну роль у процесі відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України. Кредити, гранти, гарантії та програми технічної допомоги, що надаються Європейським Союзом, Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку й іншими партнерами, створюють фінансову основу для реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. У постконфліктний період ефективність такої допомоги значною мірою залежить від її цільового спрямування, прозорості використання та узгодженості з регіональними програмами відновлення, що дозволяє уникнути дублювання проєктів і підвищити їх соціально-економічну віддачу.

Додатковим аспектом стратегічного залучення іноземних інвестицій у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України є диференційований підхід до регіональної інвестиційної політики. Рівень руйнувань, безпекові ризики, структура економіки та наявний інфраструктурний потенціал суттєво відрізняються між регіонами, що зумовлює необхідність застосування різних інструментів стимулювання інвестицій. Так, для регіонів із високим рівнем руйнувань та близькістю до зони бойових дій пріоритетним є залучення інвестицій у відновлення базової інфраструктури, тоді як для більш віддалених територій доцільним є акцент на розвитку логістики, переробної промисловості та індустріальних парків.

У східних і південних регіонах України, зокрема у Донецькій, Луганській, Запорізькій та Херсонській областях, інвестиційна стратегія має передбачати поетапне відновлення інфраструктури з урахуванням безпекових обмежень. На першому етапі ключового значення набуває реконструкція об’єктів життєзабезпечення населення, зокрема систем електро- та водопостачання, теплових мереж і транспортних сполучень. Залучення іноземних інвесторів до

таких проєктів можливе насамперед за умови надання державних гарантій, страхування воєнних ризиків і участі міжнародних фінансових організацій як співінвесторів або гарантів.

Водночас у центральних і західних регіонах України, таких як Львівська, Вінницька, Тернопільська та Хмельницька області, які стали осередками релокації підприємств, іноземні інвестиції можуть бути спрямовані на створення нових виробничих і логістичних потужностей. Розвиток індустріальних парків у цих регіонах сприяє концентрації капіталу, формуванню нових робочих місць та підвищенню експортного потенціалу. Такий досвід є важливим для подальшого масштабування інвестиційних моделей і на постраждалі регіони після стабілізації безпекової ситуації.

Окрему увагу в контексті регіонального розвитку слід приділяти ролі місцевих громад у процесі залучення іноземних інвестицій. Децентралізація розширила повноваження органів місцевого самоврядування, що дозволяє їм виступати активними учасниками інвестиційного процесу. Формування локальних стратегій відновлення, підготовка якісних інвестиційних пропозицій і налагодження комунікації з міжнародними партнерами підвищують конкурентоспроможність регіонів у боротьбі за інвестиційні ресурси. Водночас недостатній управлінський досвід та обмежені інституційні спроможності окремих громад потребують методичної та фінансової підтримки з боку держави й міжнародних організацій.

Важливим напрямом розширення інвестиційної діяльності є впровадження принципів сталого розвитку та «зеленої» трансформації у процесі відновлення інфраструктури. Міжнародні інвестори дедалі більше орієнтуються на проєкти, що відповідають екологічним, соціальним і управлінським стандартам. У цьому контексті відновлення енергетичної інфраструктури з акцентом на відновлювані джерела енергії, підвищення енергоефективності будівель і розвиток екологічного транспорту можуть стати додатковими чинниками підвищення інвестиційної привабливості регіонів України.

Крім того, залучення іноземних інвестицій у відновлення інфраструктури має супроводжуватися розвитком людського капіталу та ринку праці в постраждалих регіонах. Інфраструктурні проєкти створюють передумови для зростання зайнятості, однак їх довгострокова ефективність залежить від наявності кваліфікованих кадрів. У цьому контексті важливу роль відіграють програми професійної підготовки та перепідготовки кадрів, що реалізуються за підтримки міжнародних донорів і спрямовані на інтеграцію місцевого населення у процеси відновлення.

Таким чином, розширення стратегічних напрямів та практичних механізмів залучення іноземних інвестицій у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України потребує комплексного, регіонально диференційованого підходу. Поєднання державної підтримки, міжнародних фінансових інструментів, механізмів державно-приватного партнерства та активної участі місцевих громад створює передумови не лише для фізичного відновлення інфраструктурних об’єктів, а й для формування нової моделі регіонального розвитку, орієнтованої на довгострокову економічну стійкість у постконфліктний період.

Водночас ефективне використання міжнародного фінансування вимагає застосування сценарного підходу до прогнозування розвитку регіонів з урахуванням безпекових, економічних та інституційних ризиків. Такий підхід дає змогу обґрунтовувати пріоритетність інвестиційних проєктів, оцінювати можливі наслідки реалізації альтернативних сценаріїв відновлення та забезпечувати своєчасне коригування регіональної інвестиційної політики відповідно до змін зовнішнього й внутрішнього середовища.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження розкрито сутність іноземних інвестицій, проведено їх класифікацію та охарактеризовано основні форми реалізації. Встановлено, що іноземні інвестиції виступають ключовим фактором економічного розвитку на макро-, мезо- та мікрорівнях, забезпечують модернізацію виробничих потужностей, оновлення інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності регіонів. Виділено прямі та портфельні інвестиції, коротко- та довгострокові вкладення, а також форми капітальних об'єднань, зокрема спільні підприємства. Глибоке розуміння сутності та класифікації іноземних інвестицій створює основу для формування ефективної державної інвестиційної політики та підтримки повоєнного відновлення постраждалих регіонів України.

Визначено роль іноземних інвестицій у повоєнному відновленні інфраструктури постраждалих регіонів України. З'ясовано, що іноземний капітал забезпечує критично важливі фінансові ресурси, технології та управлінський досвід для реконструкції транспортної, енергетичної, житлової та соціальної інфраструктури. Встановлено, що прямі інвестиції сприяють створенню робочих місць, модернізації об'єктів та трансферу передових технологій, а портфельні – розвитку фінансових ринків і ліквідності. Проаналізовано, що ефективне залучення капіталу потребує врахування політичних, інституційних та соціальних чинників, що визначає стійкість і інвестиційну привабливість регіонів у післявоєнний період.

Досліджено методичні підходи до оцінки ефективності залучення іноземного капіталу у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України. Встановлено, що комплексна оцінка ефективності має поєднувати фінансові, економічні, соціальні, інституційні та екологічні аспекти інвестиційної діяльності. Використання лише кількісних показників не дозволяє повною мірою оцінити довгострокові та мультиплікативні ефекти інфраструктурних проєктів, зокрема створення робочих місць, підвищення

якості життя населення та покращення інституційної спроможності регіонів. Запропоновано застосування фінансового аналізу, сценарного прогнозування, соціальної та екологічної оцінки для визначення реальної ефективності іноземного капіталу. Комплексний підхід забезпечує об’єктивне уявлення про результати інвестицій і сприяє підвищенню ефективності державної політики у сфері відновлення інфраструктури постраждалих регіонів.

Аналіз руйнувань та потреб у відновленні інфраструктури в постраждалих регіонах України показує, що повномасштабна війна спричинила значні втрати у житловому фонді, транспортній, енергетичній, промисловій та соціальній сферах, що загрожує соціальній стабільності та стримує повернення населення. Найбільші збитки зазнали прифронтові та окуповані області, що підкреслює регіональний характер проблеми та потребує диференційованого підходу до відновлення. Відновлення вимагає системного підходу, координації державних та міжнародних інституцій і значних фінансових ресурсів, включно з іноземними інвестиціями, що забезпечить відновлення економічної активності, життєздатності регіонів та сталий розвиток країни.

Війна суттєво вплинула на регіональний розподіл іноземних інвестицій в Україні у 2021-2025 рр. Незважаючи на загальне скорочення обсягів інвестування, зростання спостерігалося у місті Києві та західних областях, тоді як східні та частково південні регіони зазнали значних втрат, а Донецька, Луганська та Херсонська області втратили інвестиції повністю. Сформувалася асиметрична структура ПІІ, з концентрацією у північних та західних регіонах, що підкреслює необхідність державної підтримки та стимулів для післявоєнного відновлення економіки у постраждалих регіонах.

У ході дослідження встановлено, що залучення іноземних інвестицій у постраждалі регіони України суттєво обмежується безпековими ризиками, масштабними руйнуваннями інфраструктури, нестабільністю правового середовища та відсутністю ефективних механізмів страхування воєнних ризиків. Додатковими бар’єрами є нерівномірна концентрація інвестицій у столиці й великих містах, депопуляція територій, логістичні проблеми та

слабкість регіональних економічних екосистем. Сукупність цих чинників знижує інвестиційну привабливість постраждалих регіонів і стримує приплив довгострокового іноземного капіталу.

З метою подолання ключових бар'єрів та підвищення рівня залучення іноземних інвестицій для відновлення інфраструктури постраждалих регіонів України у постконфліктний період розроблено комплекс стратегічних напрямів і практичних механізмів, спрямованих на зниження інвестиційних ризиків та формування прогнозованого інвестиційного середовища. До них належать запровадження державних гарантій і страхування воєнних ризиків, розвиток механізмів державно-приватного партнерства, посилення інституційної спроможності регіональних органів влади, диференціація інвестиційної політики залежно від рівня руйнувань і безпекових умов, а також інтеграція принципів сталого розвитку у процес відновлення. Реалізація зазначених заходів створює передумови для активізації інвестиційної діяльності, ефективного використання міжнародних фінансових ресурсів та забезпечення довгострокової соціально-економічної стійкості постраждалих регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Т. Прямі збитки України через війну сягнули $170 млрд. Оцінка KSE Institute. *Forbes.ua.* 2025. URL : https://forbes.ua/news/pryami-zbitki-ukraini-cherez-viynu-syagnuli-170-mlrd-otsinka-kse-institute-14022025-27193 (дата звернення: 07.01.2026).

2. Віблий П., Корнійчук Ю. Проблема залучення іноземних інвестицій в умовах війни. *Галицький економічний вісник.* 2024. Вип.№ 2 (87). С. 155-162. URL : https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02 (дата звернення: 25.12.2025).

3. Грамотнієв В. Тенденції змін регіонального розподілу прямих іноземних інвестицій під впливом наслідків війни в Україні. *Економіка і регіон*. 2024. Вип. № 2 (93). С. 53-61. URL : https://www.researchgate.net/publication/387910563_Tendencii_zmin_regionalnogo_rozpodilu_pramih_inozemnih_investicij_pid_vplivom_naslidkiv_vijni_v_UkrainiChanges_in_the_regional_distribution_of_foreign_direct_investments_under_the_influence_of_the_con (дата звернення: 07.01.2026).

4. Єфімова Г., Павлова М. Оцінювання ефективності міжнародних інвестицій у діяльність територіальних громад України. *Економіка України*. 2024. Вип. № 4 (749). С. 68-86. URL : https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2024-04-4 (дата звернення: 21.12.2025).

5. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на листопад 2024 року. *Київська школа економіки.* 2025. 27 с. URL : https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf (дата звернення: 07.01.2026).

6. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. Київська школа економіки. 2025. 27 с. URL : https://kse.ua/wp-

content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf (дата звернення: 07.01.2026).

7. Карінцева О.І., Дегтярьова І. Б., Харченко М.О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2020. № 3. С. 199-211. URL : https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/22.pdf (дата звернення: 20.12.2025).

8. Козакова О. М., Забарна Е. М. Макроекономіка : підручник. Херсон : Олді-плюс, 2018. 428 с.

9. Лакас В. Методичні підходи до оцінки інвестиційного забезпечення сталого розвитку регіонів України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. № 61. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3844/3764 (дата звернення: 21.12.2025).

10. Макроекономіка: навч. посіб. / за ред. Талавурія І. Київ : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2021. 320 с.

11. Мацука В. М., Ніколенко Т. І. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч. посіб. Маріуполь : МДУ, 2016. 164 с.

12. Методичні рекомендації щодо проведення аналізу ефективності інвестиційних проєктів. *Міністерство економіки, розвитку громад та територій України*. Київ. 2025. URL : https://mindev.gov.ua/upravlinnia-publichnymy-investytsiiamy/metodychni-rekomendatsii (дата звернення: 21.12.2025).

13. Мошляк І.О. Особливості залучення прямих іноземних інвестиційв економіку України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. Вип. № 4 (60). С. 26-31. URL : https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/338/369 (дата звернення: 25.12.2025).

14. Мошляк І.О. Прямі іноземні інвестиції як фактор економічного зростання держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. Вип. № 3 (63).

С. 44-50. URL : https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/426/454 (дата звернення: 25.12.2025).

15. Метелиця В. Звітність про сталий розвиток як інструмент для залучення інвестицій на зелену реконструкцію. *Український економічний часопис.* 2023. Вип. № 3. С. 78-83. URL : https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/322/306 (дата звернення: 21.12.2025).

16. Нечипорук О.В. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 54. URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6 (дата звернення: 25.12.2025).

17. Охріменко О.О. Міжнародна інвестиційна дяільність : коспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 152 с.

18. Павлова М. Д. Розвиток територіальних громад в Україні через ефективне залучення міжнародних інвестицій : дис. … канд. екон. наук. Миколаїв, 2024. 302 с. URL: https://eir.nuos.edu.ua/items/12a0916a-2676-4115-ac1d-1ff7268af27b (дата звернення: 21.12.2025).

19. Павлова М. Д. Формування моделі ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. № 63. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4174/4105 (дата звернення: 21.12.2025).

20. Панкова Л. І., Камалова-Кутинець О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2022. Вип. № 6. URL : https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-02 (дата звернення: 25.12.2025).

21. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні : монографія. Київ : Лібра, 1998. 392 с.

22. Поліщук О.Т., Поліщук О.А. Перспективи інвестування в Україні: виклики в умовах війни та можливості відновлення. *Економіка і організація*

управління. 2024. Вип. № 4 (56). С. 53-64. URL : https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.4.6 (дата звернення: 25.12.2025).

23. Про затвердження Методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій... : Наказ Міністерства економіки України від 17.07.2006 № 245. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/z0913-06 (дата звернення: 21.12.2025).

24. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.12.1996. № 93/96-ВР. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 14.12.2025)

25. Савченко М.В., Степанюк В.Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи повоєнного відновлення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. Вип. № 6 (276). С. 6-15. URL : https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/06/6.24._topic_Maryna-V.-Savchenko-Viacheslav-L.-Stepaniuk-6-15.pdf (дата звернення: 25.12.2025).

26. Статистика зовнішнього сектору. *Сайт НБУ*. URL : https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#3 (дата звернення: 07.12.2026).

27. Степанова А. А. Інвестування в схемах і таблицях : підручник. Ч. 1. 2021. 103 с.

28. Таранюк Л., Корсакієне Р., Таранюк К., Деміхов О. Іноземні інвестиції в системі руху до сталого розвитку національної економіки. *Сталий розвиток економіки.* 2024. Вип. No 3 (50). с. 167-171. URL : https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1014/970 (дата звернення: 20.12.2025).

29. Терес Ю. Залучення іноземних інвестицій для розвитку економіки України: виклики воєнного часу та післявоєнні перспективи. *Економіка та суспільство.* 2023. Вип. № 51. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2502/2421 (дата звернення: 25.12.2025).

30. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.3. С. 131-

138. URL : https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2009/19_3/131_Teslia_19_3.pdf (дата звернення: 20.12.2025).

31. Уханова І.О., Мельнік К.С. Регіональні особливості прямого іноземного інвестування в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2024. Вип. № 10 (323) С. 110-117. URL : https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-10-323-110-117 (дата звернення: 07.01.2026).

32. Федоренко В. Г. Інвестознавство : підручник. Київ : МАУП, 2004. 480 с.

33. Федорчак О. Державна політика залучення інвестицій у депресивні регіони України. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. № 2 (55). Ч. 1. С. 91-106. URL : https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/download/225/222/240 (дата звернення: 25.12.2025).

34. Філіпішина Л.М. Перешкоди на шляху до залучення іноземних інвестицій в українські територіальні громади: аналіз та шляхи вирішення. *Держава та регіони*. 2024. Вип. № 3. (133). С. 100-105. URL : http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2024/3_2024/18.pdf (дата звернення: 25.12.2025).

35. Цимбалюк Ю. А., Корман І. І., Ролінський О. В. Стан іноземного інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. № 31. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/693/666 (дата звернення: 25.12.2025).

36. 524 млрд доларів на відновлення та реконструкцію потребуватиме Україна у найближчі 10 років – оприлюднено нову оцінку RDNA4. *Кабінет Міністрів України : офіційний вебпортал.* URL : https://www.kmu.gov.ua/en/news/524-mlrd-dolariv-na-vidnovlennia-ta-rekonstruktsiiu-potrebuvatyme-ukraina-u-naiblyzhchi-10-rokiv-opryliudneno-novu-otsinku-rdna4 (дата звернення: 21.12.2025).

37. Andrea Shalal. Ukraine needs $524 billion to recover, rebuild after three years of war, World Bank says. *Reuters*. 2025. URL : https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-needs-524-billion-recover-rebuild-after-three-years-war-world-bank-says-2025-02-25/ (дата звернення: 21.12.2025).

38. European leaders announce new equity fund for Ukraine and urge investment even as war accelerates. *AP News*. 2025. URL : https://apnews.com/article/ukraine-russia-italy-rebuilding-conference-4839838daea216e7190ac295d7ab2e6b (дата звернення: 21.12.2025).

39. EBRD plans to invest at least $1.56 bln in Ukraine's war-hit economy this year. *Reuters*. URL : https://www.reuters.com/world/europe/ebrd-plans-invest-least-156-bln-ukraines-war-hit-economy-this-year-2025-02-06/ (дата звернення: 21.12.2025).

40. Investing in Ukraine: A Strategic Framework for Global Capital. *UA Consulting*. 2025. URL : https://uaconsulting.eu/ua/2025/06/03/international-investments-in-ukraine/ (дата звернення: 07.01.2026).

41. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025: Raising investment and exports. OECD Publishing. Paris, 2025. URL : https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/raising-investment-and-exports_8614bf29.html (дата звернення: 07.01.2026)

42. Ostanina S. Winning the peace in Ukraine: stimulating private investment for Ukraine’s reconstruction. Jacques Delors Centre. 2025. URL : https://www.delorscentre.eu/en/publications/winning-the-peace-in-ukraine (дата звернення: 07.01.2026).

43. Rebuilding Ukraine could be top European investment theme in 2026. *Reuters*. URL : https://www.reuters.com/markets/europe/rebuilding-ukraine-could-be-top-european-investment-theme-2026-2026-01-07 (дата звернення: 21.12.2025).

44. The Architecture of Infrastructure Recovery in Ukraine. OECD : official website. 2022. URL : https://www.oecd.org/en/publications/the-architecture-of-infrastructure-recovery-in-ukraine_60773f76-en.html (дата звернення: 21.12.2025).

45. Ukraine Facility : official website. URL : https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/ (дата звернення: 21.12.2025).

46. Ukraine Investment Framework. European Commission : official website. URL : https://enlargement.ec.europa.eu/countries/ukraine/ukraine-investment-framework_en (дата звернення: 21.12.2025).

47. Updated damage assessment finds $524 billion needed for recovery in Ukraine over next decade. UNDP : official website. URL : https://www.undp.org/ukraine/press-releases/updated-damage-assessment-finds-524-billion-needed-recovery-ukraine-over-next-decade (дата звернення: 21.12.2025).

48. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *World Bank*. 2025. URL : https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 21.12.2025).